...Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 161 (10529) | 1964 оной июлиин 9, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Скандинавиин оронуудта айлшалан ошоһон тухай Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ олон түмэн хүн шагнаа

МОСКВА, июлиин 7. (ТАСС). Дани, Швеци, Норвегидэ айлшалан ошоһон тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ мүнөөдэр олон түмэн совет хүнүүд радиогоор шагнаһан, телевизорнүүдэй сэнхир экранууд дээрэ хараһан байгаа.

Скандинавиин оронуудта ошожо ерэһэн тухай Советскэ правительствые толгойлогшын хэлэһэн үгэ интервиденеэр болон евровиденеэр дамжуулагдаа.

...КАНДИНАВИИН ОРОНУУДТА АЯНШАЛҺАН ТУХАЙГАА МОСКВАГАЙ РАДИО, ТЕЛЕВИДЕНЕЭР

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

...лэтэ нүхэдүүд!

...ндинавиин оронуудта—Дани. ...болон Норвегидэ—аяншалга...ндэнэр мэнэ һаяхан бусажа байнабди. Эдэ оронуудай пра...тельствануудай уряалаар тэндэ ал...хэрэгээр аяншалаабди. Даниин ...ер-министр Е. О. Крагай, Шве...премьер-министр Т. Эрландерай ...Норвегиин премьер-министр Э. ...рдсенэй Советскэ Союзда аян...ерэһэндэ харюу болгон, бидэ...ишэ аяншалжа ошоһон байгаа.

...над Скандинавида гурба шахуу ...ин турша соо ябаабди. Эдэ ...удай тус бүридэнь бидэнэр та...дэр соо байжа, тус оронуудай ...йдалай зарим талатайнь танил...премьер-министрнүүдтэйнь, бу...рэнэй болон ниитын ажал ябуу...дтайнь сэхэ руунь, туһатай ...лдөөнүүдые хэхэ аргатай бай... Эдэ гүрэнүүдэй ажал хэрэгэй ...дэй түлөөлэгшэдтэй, элдэб ...шуудай ударидагшадтай бидэнэр ...абди. Уласхоорондын байдалай, ...манай оронуудай хоорондохи ха...ануудай хэдэн олон асуудалнуу... бидэнэр Скандинавида хөөрэл...дые хэһэн байгаабди. Хөөрэл...үд туһатай байжа, али алинайн...аримталдаг хараа бодолые бүри ...ар мэдэжэ абаха арга олгоо. ...эеэ һайнаар мэдэдэг байхада, ...удай хоорондохи харилсаан ... ойлголсохо, холбоо байгуулха ...р бүри бата бэхи байдаг гэжэ ...жэ.

...териальна баялигые өөһэдынгөө ...р байгуулдаг хүдэлмэришэдтэй, ...а хүнүүдтэй уулзалгануд маа... ехэ һонирхолтой байгаа. Дани... ...лон Швецидэ судоверфьнүүдтэ, ...кэ металлургическа заводто, Норвегиин тон томо химическэ ...надта бидэнэр хүрөөбди. Эдэ ...приятинуудай хүдэлмэришэдтэй ...ай ёһоной хөөрэлдөөнүүд хэг... Даниин болон Швециин фермер...эй бидэнэр уулзаһан байнабди. ...оронуудай тус бүридэнь бидэ...ройдоол хэдэхэн хоногто бай...дээрэһээ арадайнь ажабайдалые ...тыгөөр, али бүхы талаһаань мэ... абахамнай бэрхэтэй байгаа. ...мүнөө манай аяншалгын һүү... бидэнэр скандинавиинхидые ...түй һайнаар мэдэхэ болообди, ...тэдэнэр Советскэ Союз, тэ... ажабайдал болон амжалтанууд ... гадаадын болон дотоодынь по...а тухай, совет арадай саашанхи ...үүд тухай бүри ехээр мэдэжэ ... аргатай болоһон байна.

...ндинавида ябаһан лэ газарта... маанадые халуунаар, хүндэтэйгөөр угтадаг байгаа. Скандинавиинхид, хойто зүгэй оронуудай арадууд хатуу сэдьхэлтэй, халдасагүй абари зантай хүнүүд гэжэ тоолодог һанамжа бии юм. Зүгөөр бидэнэр тад ондоо һанамжа түрэжэ ерээбди. Маанадые һайн хүршэнэрнай гэжэ угаа аятайгаар, халуунаар угтаа. Энэ хадаа Советскэ Союзай арадуудта Скандинавиин оронуудай арадуудай хани ёһоной мэдэрэлтэйгээр хандадаг байһые бодотоор харуулна гэжэ бидэнэр тоолодог байгаабди.

Немец-фашис булимтарагшадһаа Даниие болон Норвегиие сүлөөлхын түлөө болоһон байлдаануудай үедэ наһа бараһан совет солдадууд тухай дурасхаалые эдэ оронуудта нангинаар ёһолон хүндэлжэл байдаг.

Үнэн зүб хэрэгэй түлөө болоһон байлдануудай үедэ наһа бараһан сэрэгшэдэй хүүрнүүд дээрэ веногуудые табихадаа, бидэнэр гүнзэгы ехээр сэдьхэлээ хүдэлгэһэн байгаабди. Манай Совет ороной арадуудта, мүн хамтын дайсан—гитлеровскэ фашизмда эсэргүүсэн норвегиинхид болон даниинхидтай зэргэ ябажа тэмсэһэн эрэлхэг зоригто сэрэгшэдтэнь эдэ оронуудта ехэ баясхалантайгаар хандадаг байһыень бидэнэр обёорон мэдэрдэг байгаабди. Эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагшадтай маанадай уулзалга үнэхөөрөөл сэдьхэл хүдэлгэмэ, хани халуун байгаа. Өөһэдынгөө ами наһанда аюулай тохёолдожо болохошье байгаа һаань, тэдэнэр фашис пленһээ тэрьелһэн совет офицернүүд болон солдадуудые абаржа, эрэлхэг зориг гаргаһан байгаа бшуу.

Нүхэдүүд, совет сэрэгэй албa хэгшэдые абархадаа, эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаһанайнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ тэдэндэ туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө Даниин болон Норвегиин бүлэг эрхэтэдые орденууд болон медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиум һаяхан шагнаа гэжэ таанад хэблэлһээ мэдэһэн байгаа ёһотойт.

Скандинавиин оронуудта манай аяншалга хадаа эб найрамдал аршалан хамгаалхые, Европын хойто талын хубиие амгалан тайбан орон нютаг болгохые даниинхид, норвегиинхид болон шведүүдэй угаа ехээр эрмэлзэдэг байһыень сэхэ мэдэжэ абаха арга боломжо олгоо.

Политическэ ондо ондоо үзэл баримталдаг хүнүүдтэй, элдэб ажал хэдэг хүн зоной түлөөлэгшэдтэй бидэнэр уулзаабди гэжэ би хэлээ һэм. Бүхы хөөрэлдөөнүүдэй юрэнхы, гол шухала талань гэхэдэ, эб найрамдал аршалан хамгаалха, дэлхэйн шэнэ дайнай аюул зайсуулха асуудалнууд байһан юм.

Советскэ Союз болон Скандинавиин оронууд социальна ондо ондоо байгуулалтануудтай. Бидэнэр социалис орон болонобди, Дани, Швеци болон Норвеги—капиталис оронууд болоно. Ямаршье капиталис орондо социальна талаараа тэгшэ бэшэ эрхэтэй байдаг, ангиин хурса зүрилдөөн болодог. Даниин судоверфиин хүдэлмэришэдэй митинг дээрэ үгэ хэлэһэнээ би һанаандаа оруулжа байнаб. Тиихэдэ хүдэлмэришэд болон эзэд баяшуулай хоорондохи харилсаанай зарим асуудалнууд тухай хэлэгдэһэн байгаа. Ангиин талаар аха дүүнэр байһан тэдэндэ хандахадамнай, хүдэлмэришэд һонирхолтой, һайшаалтайгаар хандадаг байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Өөһэдынгөө шухала эрхын болон социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэр үшөө олон юумэ хэхэ зэргэтэй байна бшуу.

Скандинавиин оронуудай хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадтай хөөрэлдэхэдөө, тэдэнтэй бидэнэрэй алгасалдадаг политическэ болон соёл сурталай зарим асуудалнууд тушаа тогтоһон байгаабди.

Гэбэшье асуудалай энэ тала тушаа гүнзэгыгөөр тогтохые хүсэнэгүйб. Бидэнэр гүрэн түрын хэрэгээр аяншалһан тулададаа, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байгаабди. Бусад гүрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гэһэн гол ёһо Советскэ Союз батаар баримталдаг, тиимэһээ өөртөө таарамжатай социальна байгуулалтые арад бүхэн өөрөө шэлэн тодорхойлхо ёһотой. Бидэнэр хөөрэлдөөнүүдые хэхэдээ, Даниин, Швециин болон Норвегиин правительствануудые толгойлдог социал-демокрадуудые коммунистнууд болгохо гэжэ оролдоо бэшэбди. Мүн тэдэнэр маанадые, коммунистнуудые, социал-демократическа үзэлтэй болгожо шадахагүйбди гэжэ һайн ойлгодог байгаа.

Социал-демократическа партинуудтай холбоо байгуулха хэрэгтэ бидэнэй ямараар хандадаг байһан тухай Данида болоһон суглаануудай нэгэн дээрэ намһаа асууһан байгаа. Хүдэлмэришэн ангиин, тэрэнэй бүхы отрядууд болон ниитын организацинуудай нэгэдэлтэй байхын түлөө манай Коммунис парти оролдолго гаргадаг. Иимэ нэгэдэл шухала эрхынгэа түлөө, эб найрамдал болон социальна дэбжэлтын түлөө ажалшадай тэмсэлдэ угаа ехэ үүргэ дүүргэдэг. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ коммунистнуудай, социал-демокрадуудай, бүхы һайн һайхан сэдьхэлтэ хүнүүдэй хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлхэ хэрэгтэй гэжэ би харюусааб.

Өөһэдынгөө оронуудай газар дээрэ ядерна зэбсэг байрлуулаагүй, байрлуулха хүсэлэнгүй байһан тухайгаа Даниин болон Норвегиин правительствануудай хэһэн мэдүүлгэнүүдтэ бидэнэр ойлгомжотойгоор хандаһан байгаабди. НАТО-гой олон талын ядерна хүсэнүүдтэ хабаадалсахаһаа Даниин болон Норвегиин правительствануудай арсаһан ушар энэ районда эб найрамдалай хэрэг бэхижүүлгэдэ туһалха байһаниинь сохомтой. Энэ хадаа эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ, тэрэ тоодо Европын хойто талада амгалан байдал хангалтада, горитой туһа нэмэри болоно.

Зүгөөр НАТО гэжэ сэрэгэй бүлэглэлэй түсэбүүдые дэмжэдэг нилээд нүлөө ехэтэй хүсэнүүдэй Скандинавиин оронуудта бии байһан баримтые хэрэгсээнгүй гаража болохогүй гээшэ. Тэдэнэй ябуулганууд эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилгодо тааруугүй байха юм.

Гэбэшье ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонууд ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо харилсаа байгуулха бодото үндэһэ һуури болоно гэжэ мэдэрэгдэһэн тушаа хамтын коммюнике соо дурсагдаһан байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Манай оронтой харилсаа холбоогоо болон хүршэ һайн харилсаагаа бэхижүүлхэ тухай хэлэхэдээ, Скандинавиин оронуудай гүрэнэй ажал ябуулагшад, мүн олониитын түлөөлэгшэд эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай оруулдаг ехэ туһа нэмэри тухай хододоол онсолон тэмдэглэдэг байгаа.

Советскэ Союзай болон Скандинавиин оронуудай хоорондо тогтоогдоһон харилсаанууд энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһоной бодотоор бэелжэ байһые харуулна гээд бидэнэр өөһэдынгөө зүгһөө мэдүүлһэн, үшөө дахин баталан гэршэлһэн байгаабди. Маанад экономическа һайн харилсаатайбди, худалдаа наймаан амжалтатайгаар хүгжэнэ, соёл культурын болон научно-техническэ харилсаан үргэдэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ гүрэн түрын талаар бүри нягта холбоотой боложо байнабди. Эдэ холбоо барисаае манай аяншалга улам бэхижүүлхэ гэжэ бидэнэр һананабди.

Экономическа харилсаа холбоое болон худалдаа наймаае саашадань хүгжөөхэ тушаа Даниин, Швециин болон Норвегиин правительствануд, ажал хэрэгэй хүнүүд уулзалганууд болон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ ехээр

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

КПСС-эй обкомдо, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

1964 ОНОЙ ТҮРҮҮШЫН ХАХАД ЖЭЛДЭ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ЕХЭЭР ХУДАЛДАХА ТАЛААР РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

1964 оной түрүүшын хахадта мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха талаар колхоз, совхозуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдһээ үндэһэлэн, хүдөөгэй парткомуудай, үйлэдбэриин управлениидэй, тэрэшэлэн республикын Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын зуурилалгые КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет хаража үзэбэ. Тиигээд иимэ тогтоол абаба.

«Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй республикын Хүндэлэлэй самбарта мал ажалай продуктнуудые худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэһэн республикын иимэ колхоз, совхозуудые бэшэхэ:

БАРГАЖАНАЙ УПРАВЛЕНИҺЭЭ:

БАРГАЖАНАЙ СОВХОЗ (директор нүхэр **Михайлов**, парткомой секретарь нүхэр **Филонов**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Ветошкин**, главна зоотехник нүхэр **Нагаев**);

ДЭРЭЭНЭЙ СОВХОЗ (директор нүхэр **Цыбиков**, парткомой секретарь нүхэр **Шагдарон**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Очиров**, главна зоотехник нүхэр **Гомбоев**);

XXII ПАРТСЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Тараскин**, парткомой секретарь нүхэр **Бадалаев**, главна зоотехник нүхэр **Цыремпилова**).

ЗЭДЫН УПРАВЛЕНИҺЭЭ:

ТОРИИН СОВХОЗ (директор нүхэр **Таюрский**, парткомой секретарь нүхэр **Ломухин**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Кречетов**, главна зоотехник нүхэр **Бальчугов**);

«ОКТЯБРЬСКИЙ» СОВХОЗ (директор нүхэр **Тарабукин**, парткомой секретарь нүхэр **Хайдуков**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Заятуев**, главна зоотехник нүхэр **Батошкин**);

БОРЬЁОГОЙ СОВХОЗ (директор нүхэр **Хомутов**, парткомой секретарь нүхэр **Ваниеев**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Одоев**, главна зоотехник нүхэр **Тугаринов**);

«КРАСНЫЙ ОКТЯБРЬ» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Очиров**, парткомой секретарь нүхэр **Аюшеев**, главна зоотехник нүхэр **Будаев**).

ЯРУУНЫН УПРАВЛЕНИҺЭЭ:

НАРҺАТЫН СОВХОЗ (директор нүхэр **Павлов**, парткомой секретарь нүхэр **Цыдыпов**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Туезов**, главна зоотехник нүхэр **Бахлаев**);

ЯРУУНЫН СОВХОЗ (директор нүхэр **Паршин**, парткомой секретарь нүхэр **Козлов**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Жамсуев**, главна зоотехник нүхэр **Албашеев**);

«КОМСОМОЛЬСКИЙ» СОВХОЗ (директор нүхэр **Хозонхонов**, парткомой секретарь нүхэр **Цырендоржиев**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Дагбаев**, главна зоотехник нүхэр **Виноградов**);

«КОММУНИЗМ» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Бальжанов**, парткомой секретарь нүхэр **Гомбоева**, зоотехник нүхэр **Митыпов**).

КАБАНСКЫН УПРАВЛЕНИҺЭЭ:

БАЙГАЛАЙ СОВХОЗ (директор нүхэр **Шалангов**, парткомой секретарь нүхэр **Попов**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Разуваев**, главна зоотехник нүхэр **Минеев**);

КАБАНСКЫН СОВХОЗ (директор нүхэр **Хмелев**, парткомой секретарь нүхэр **Стрекаловский**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Рыбаков**, главна зоотехник нүхэр **Быков**);

«ПРИБАЙКАЛЕЦ» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Шатов**, парткомой секретарь нүхэр **Затеев**, зоотехник нүхэр **Коротов**).

ХЯАГТЫН УПРАВЛЕНИҺЭЭ:

ХҮДЭРИИН СОВХОЗ (директор нүхэр **Елизов**, парткомой секретарь нүхэр **Цырендоржиев**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Бимбаев**, главна зоотехник нүхэр **Паньков**);

ХИМНЫН СОВХОЗ (директор нүхэр **Цыбенов**, парткомой секретарь нүхэр **Жамбалов**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Мункуев**, главна зоотехник нүхэр **Кавелин**);

«РОДИНА» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Агафонов**, парткомой секретарь нүхэр **Бурдуковский**, зоотехник нүхэр **Третьяков**).

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ УПРАВЛЕНИҺЭЭ:

ДЗЕРЖИНСКИИН НЭРЭМЖЭТЭ СОВХОЗ (директор нүхэр **Юмсунов**, парткомой секретарь нүхэр **Хлызов**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Конечных**, главна зоотехник нүхэр **Смолин**);

«ЗНАМЯ ЛЕНИНА» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Семенов**, парткомой секретарь нүхэр **Леонов**, зоотехник нүхэр **Бадмаев**);

«КОММУНИЗМ» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Тютрин**, парткомой секретарь нүхэр **Ревенский**, зоотехник нүхэр **Устинов**);

«ЗАБАЙКАЛЕЦ» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Братеньков**, парткомой секретарь нүхэр **Володин**, зоотехник нүхэр **Драгун**);

«ДРУЖБА» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Юмсунов**, парткомой секретарь нүхэр **Кузнецов**, зоотехник нүхэр **Маковеева**);

КАЛИНИНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Митыпов**, парткомой секретарь нүхэр **Иванов**, зоотехник нүхэр **Мотоев**);

«ПОБЕДА» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Фалилеев**, парткомой секретарь нүхэр **Смирнов**, зоотехник нүхэр **Кислов**).

УЛААН-ҮДЫН УПРАВЛЕНИҺЭЭ:

«8-е МАРТА» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Ткачев**, парткомой секретарь — зоотехник нүхэр **Зайцев**);

«КОММУНИЗМ» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Архинчеев**, парткомой секретарь нүхэр **Доржиев**, зоотехник нүхэр **Дабацыренов**);

«ВОСХОД» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Горбунов**, парткомой секретарь нүхэр **Русин**, зоотехник нүхэр **Шишков**);

XXI ПАРТСЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Баданов**, парткомой секретарь нүхэр **Мордовской**, зоотехник нүхэр **Татауров**);

КАРЛ МАРКСЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Ринчинов**, парткомой секретарь нүхэр **Гонсорунов**, зоотехник нүхэр **Жамбалов**);

«ДРУЖБА» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Жданов**, парткомой секретарь нүхэр **Ф. Чебунин**, зоотехник нүхэр **А. Чебунин**).

ХОРИИН УПРАВЛЕНИҺЭЭ:

ХЭЖЭНГЫН СОВХОЗ (директор нүхэр **Дугаров**, парткомой секретарь нүхэр **Раднаев**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Андодоев**, главна зоотехник нүхэр **Хантаев**);

ХҮРБЫН СОВХОЗ (директор нүхэр **Мишарин**, парткомой секретарь нүхэр **Дамбаев**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Рыгзенова**, главна зоотехник нүхэр **Дашиев**);

ҮДЫН СОВХОЗ (директор нүхэр **Батуев**, парткомой секретарь нүхэр **Романов**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Бадмаев**, главна зоотехник нүхэр **Скосырский**);

АНААГАЙ СОВХОЗ (директор нүхэр **Цыбикжапов**, парткомой секретарь нүхэр **Бальжиров**, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Евсина**, главна зоотехник нүхэр **Ринчинов**).

БАУНТЫН АЙМАГҺАА:

«РАССВЕТ» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Цыбиков**, парторганизациин секретарь нүхэр **Ламожапов**);

«ЗАВЕТЫ ЛЕНИНА» КОЛХОЗ (түрүүлэгшэ нүхэр **Агафонов**, парторганизациин секретарь нүхэр **Буянтуев**).

Багшанарай съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ

Багшанарай, эдэбхитэд-хүмүүжүүлэгшэдэй республиканска съезд гурбан үдэр соо элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

Гэгээрэлэй ба дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ нүхэр **ХАДАХАНЭ** түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө мүрысөө улам үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлхэ, энээндэ олоороо хабаадаха тухай үгэ хэлэгшэ тогтон хэлэбэ. Хуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам һайжаруулха тухай Советскэ районой милициин таһагай хүүгэдэй таһалгын инспектор нүхэр **СТЕПАНОВА** хэлэһэн байна.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **СЕМЕНОВ** ендэр дээрэ гараба. Һургуули ажахы хоёрой хоорондохи холбоо барисаае улам үргэдхэхэ, һургуулиин байшангуудые олоор бодхоожо байһан тухайдаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

— Залуушуулай дунда хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэри улам дэлисэтэй, үрэ нүлөө ехэтэй болгохо шухала,—гэжэ РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша нүхэр **НАМСАРАЕВ** мэдүүлбэ. 8, 11 классуудые дүүргэһэн хубүүд, басагадай үшөө хүсэд мүрөө олоодүй ябахадань, эдээнтэй үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэхэ, зүб замдань табилсаха гээшэ бидэнэр, багшанарай, арюун уялга мүн. Гусиноозерскдохи Шахтын дунда һургуулиин багша нүхэр **СОСНОВСКАЯ** үгэ абаба. Гэр бүлэхидые, илангаяа эсэгэнэрые, һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хабаадуулдаг тухайдаа энэ багша хөөрэбэ. Мүн Усть-Ордын Буряадай национальна округой окрОНО-е багша нүхэр **БУГДАЕВ** съездын делегадуудые, эдээгээр дамжуулан, Буряад ороной багшанарые амаршалба. Зүүн Сибириин культурын институдай кафедрые даагша нүхэр **ГОЛЬШТЕЙНДЭ** үгэ үгтэбэ. Коммунис үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ номуудые хэрэглэхэ тухай тогтобо.

Удаань секцинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэриингөө үрэ дүн тухай съездын делегадуудта мэдээсээ.

Съездын делегадууд резолюци ба нээмэл бэшэг баталан абаба.

Һүүлдэнь Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр **А. У. ХАХАЛОВ** хэдэ хэдэн багшанарта РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншаба. Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багшын нэрэ зэргэ олгоһон тухай Бур. АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ соносхоод, нүхэр А. У. Хахалов хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон үнэмшэлгэнүүдые барюулба.

Республикын үнинэй хоёр багша: багшанарай бүлгэмэй Буряадтахи отделениин правлениин түрүүлэгшэ **М. Н. МАНГАДАЕВТА**, № 1 интернат һургуулиин багша **К. А. ОЛЗОЕВТО** Ушинскиин медаль үгэхэ тухай гэгээрэлэй министр нүхэр Дугаровай мэдээсэхэдэ делегадууд альга ташалгаар угтаба. Удаань олон багшанарта «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн значогуудые барюулба.

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын, арадай гэгээрэлэй ба дээдэ һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай, мүн Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын, арадай гэгээрэлэй ба дээдэ һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар олон багшанар шагнагдаба. Энээгээр багшанарай съездын хүдэлмэри дүүрэбэ.

«САГААН АЛТАЯА» ХУРЯАЖА ДҮҮРГЭБЭ

Хонидойнгоо нооһо богони болзорто, түргөөр хайшалхабди гэжэ Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» колхозой гурбадахи бригадынхид шиидэһэн. Эндэ үнинэй механизатор Лубсан-Доржи Цыреновэй агрегат хүдэлдэг. 14 үдэрэй туршада һайнаар ажаллажа, 11 мянга гаран хонидой нооһо хайшалаа. Тиигэжэ тус бригадынхид «сагаан алтаяа» саг соонь хуряажа дүүрэбэ.

Хоолой гэдэг газарта байрладаг Жэрмэд Бадмаевич Чагдуровай даадаг бригадынхид хонин бүриһөө дунда зэргээр 3 килограмм нооһо хайшалба.

С. ШАРАПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Яруунынхидай үүсхэлээр

АРБА МЯНГААР ЕХЭДХЭГДЭХЭ

ХЯАГТА. (**Телефоноор абтаба**). Адууһа малда үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абабал, үбэлжэлгын үедэ ниитын мал ашаг шэмэ ехэтэй байха, туража зүдэрэнгүй ондо орохо ха юм. Тиимэһээ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд нёдондонойхиһоо бүри ехэ тэжээл бэлэдхэхээр хараалба.

Хэрбээ үнгэрһэн жэлдэ тус колхоздо 27 мянган центнер үбһэн бэлдэгдэһэн һаа, мүнөө жэлдэ 39 мянганда хүргэгдэхэ. Тиигэжэ нёдондонойхиһоо 10 гара мянган центнерээр ехэдхэгдэхэ болоно.

Үнгэрһэн хабарһаа эхилжэ лугoводуудай оролдосо үүсхэлээ гаргажа ажаллаһан сабшалан дээрэһээ үбһэ ногооной муу бэшэ ургаса абтамаар. Хэдэ дахин уһалагдаһан газарһаань гектар бүриин 15—20 центнер, тэрээнһээ үшөөшье дээшэ ургаса хуряагдаха.

Мүнөө колхозойхид хэдэн хоногһоо үбһэндөө жэгдэрэн ороходнь. Үбһэ хуряалгын үедэ 21 звено ажаллаха. Тэдээндэ техникэ, зэмсэг дааалгажа үгтэнхэй. Хүдэлмэриинь түсэб табигданхай. Колхозой правлени, партийна организаци ажалшадые урмашуулха талаар зохихо хэмжээ хараалаа.

А. АЛЕКСАНДРОВ.

ВАСХНИЛ-да ҺУНГАЛТА БОЛОБО

МОСКВА. (**ТАСС-ай корр.**). В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын наукануудай бүхэсоюзна академидэ бүлэг шэнэ академигүүд, гэшүүн-корреспондентнүүд нэмэжэ һунгагдаба. Академиин хамтын суглаанай болоходо ВАСНИЛ-ай 9 бодото гэшүүн (академигүүд), 5 гэшүүн-корреспондент һунгагдаа. Тэдэнэр бултадаа хүдөө ажахын наукын болон үйлэдбэриие хүгжөөн дэбжээлгэдэ өөһэдынгөө научна хүдэлмэреэр болон туйлалтануудаар туһалһан ехэ эрдэмтэд юм.

Казахай ССР-эй Наукануудай академиин академик, Тариаанай ажахын бүхэсоюзна институдай ороойһото ургамалнуудай селекциин таһагые даагша В. Н. Кузьмин, Ургамалнуудые хамгаалха научно-шэнжэлэлгын бүхэсоюзна институдай директор И. М. Поляков, Кукурузын талаар научно-шэнжэлэлгын бүхэсоюзна Мироновско селекционно туршалгын станциин директор В. Н. Ремесло, В. В. Докучаевай нэрэмжэтэ газарай хүрьһэ шэнжэлдэг институдай директорэй уялгые дүүргэгшэ С. С. Соболев, Туршалгын ветеринариин бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай директор Я. Р. Коваленко, СССР-эй Хара хүрьһэтэбэшэ газартай нютагуудай хүдөө ажахын оньһожоруулгын, электрижүүлгын научно-шэнжэлэлгын түбэй институдай директор М. Е. Мацепуро, Москвагай мелиоративна институдай хүдөө ажахын мелиорациин кафедрые даагша С. Ф. Аверьянов, Новочеркасска Инженерно-мелиоративна институдай хүдөө ажахын мелиорациин кафедрые даагша Б. А. Шумаков, Москвагай газар эсхэмжэлгын институдай научна болон һуралсалай хүдэлмэриин талаар директорые орлогшо С. А. Удачин гэгшэд шэнээр һунгагдаһан академигүүд.

Е. Т. Вареница, И. Ф. Гарковый, С. В. Иерпин, Б. А. Рубин, К. И. Оболенский гэгшэд гэшүүн-корреспондентнүүдээр һунгагдаа.

Тэрэшэлэн нютаг нютагуудһаа: Украинаһаа болон Молдавиин ССР-һээ академик П. Ф. Буланов, Хойто Казахстан, Сибирь болон Ураалһаа — академик В. Н. Кузьмин, Хойто Кавказ болон Түбэй хара хүрьһэтэ газартай нютагһаа — академик П. П. Лукьяненко, Белоруссиин ССР-һээ — академик М. Е. Мацепуро, Балтика шадарай республиканууднаа болон РСФСР-эй баруун-хойто зүгэй нютагуудһаа — академик И. Г. Эйхфельд ВАСХНИЛ-ай вице-президентнүүдээр һунгагдаһан байна.

СКАНДИНАВИИН ОРОНУУДТА АЯНШАЛҺАН ТУХАЙГАА МОСКВАГАЙ РАДИО, ТЕЛЕВИДЕНЕЭР

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

(Түгэсхэл. Эхинiинь 1-дэхи нюурта)

һонирходог байгаа гэжэ хэлэхэ ёһотойб. Тэдэнэр маанадтай удаан болзорой хэлсээ баталхые, маанадһаа захил абахые ехээр хүсэнэ, тиигэжэ предприятинуудынь удаан сагай турша соо ажаллаха аргатай болохо байна бшуу. Европын дэлгүүр дээрэхи тогтууригүй байдал, Америкын, Англиин, Баруун Германиин болон бусад фирмэнүүдэй хоорондо улам ехээр гарадаг үрдилдөөнүүд эндэ нүлөө үзүүлдэг байжа болоо ха. Эдэ бэяшуулай түлөөлэгшэд Советскэ Союзһаа захилнуудые найдамтайгаар абажа шадахабди гэжэ hайн мэдэдэг дээрэһээ маанадтай экономическа холбоогоо үргэдхэхые эрмэлзэнэ.

Манай оронтой худалдаа наймаанай харилсаан бүри үнинһөө хойшо тогтонхой юм гээд Даниин, Швециин, Норвегиин ажал хэрэгэй хүнүүдэй түлөөлэгшэд онсолон тэмдэглэдэг байгаа. Ажал хэрэгэй хүнүүдэй мүнөөнэй түлөөлэгшэдэй эсэгэнэрынь, мүн үбгэ эсэгэнэрынь Росситай наймаа хэдэг, тэрэниие саашадань үргэлжэлүүлэн хүгжөөхые захидаг һэн гээд эдэ оронуудта намда нэгэтэ бэшэ хэлэдэг байгаа бшуу. Советскэ Союзтай экономическа холбоо барисаатай байһан дээрэһээ ажал хэрэгнай hайнаар ябана гэжэ олон фирмэнүүдэй түлөөлэгшэд хэлээ.

Экономическа холбоо барисаа үргэдхэхэ ехэ арга боломжо манайда бии: Скандинавиин оронуудта үгэхэ юумэн бидэндэ бии, нүгөө талаһаа Скандинавиин оронууд маанадта хэрэгтэй болодог хэдэ-хэдэн эд бараа үгэжэ шадаха гэжэ хэлэхэ ёһотойб.

Урда тээнь баталагдаһан хэлсэнүүдэй ёһоор Данида баригдажа байһан рефрижераторна суднануудһаа гадна, үшөө дүрбэн иимэ судна Советскэ Союзда бүтээжэ үгэхэ тухай Данида аяншалхадаа, хэлсээ баталһан байнабди. 1964 ондо Совет оронной нэмэжэ худалдан абаха зарим хүдөө ажахын зүйлнүүдэй хэмжээн тухай үгэеэ ойлголсообди. Иигэжэ үгэеэ ойлголсоходоо, советскэ эд бараа Даниин бүри ехээр худалдажа абаха ябадал хараада абтаһан байгаа.

Советско-шведскэ худалдаа наймаанда бүри тогтууритай үндэһэ һуури байгуулхын тулада удаан болзорой—таба-зургаан жэлэй—договор баталха арга боломжые хаража үзэхэ гэжэ Швецидэ үгэеэ ойлголсообди.

Совет эд бараа Швециин худалдажа абалгые, шведскэ эд бараа Советскэ Союзда худалдалгые ехэ болгохые зүбшөөжэ байһанаа Швециин правительство элирхэйлэн мэдүүлээ гэжэ тэмдэглэхые хүсэнэб. Газопроводуудай болон нефтепроводуудай соргонуудые бүтээхэ шэнэ захил Швецидэ хэхээр бэлэн байнабди гэжэ бидэнэр мэдүүлээбди.

Маанадта шухала болохо соргонуудые советскэ промышленностиин олоор бүтээжэ гаргадаг байгаашье һаань, Швециин соргонуудые бидэнэр саашадаашье худалдан абадаг байхабди. Гол түлэб советскэ захилнуудые дүүргэхын тулада шведүүд тусхай завод баряа гэжэ тэдэнэр маанадта хэлээ. Политическэ бодолоор Советскэ Союзда соргонуудые худалдахаяа болигты гэжэ НАТО-гой зарим этэгээдүүдэй зүгһөө урдань баалалта хэхэдэнь, шведүүд үгыень дуулаагүй юм гэжэ мэдээжэ. Бусад оронуудта зарим нэгэшүүл энэ баалалтадань ороһон байгаа, харин мүнөө тииһэнээ шанална ёһотой даа. Шведүүд уялгануудаа үнэн сэхээр дүүргээ. Энээниень бидэнэр hайнаар сэгнэнэбди.

Норвеги Советскэ Союзтай нэгэ хилэтэй орон юм. Хилэ шадарай Пасвик мүрэнэй уһанай хүсые хубаарилха тухай тэрээнтэй маанад хэлсээ баталанхайбди. Тус мүрэн дээрэ Борисоглебскэ гидроэлектростанци хамтын хүсөөр баригдаһан байна. Энэ электростанциие барилгада хамтаараа ажаллалгын hайн дүршэлые хараада абан, манай аяншалгын үедэ Норвегиин талын хандаһантай дашарамдуулан, тус мүрэн дээрэ шэнэ электростанци барилгада Норвегиин фирмэнүүдэй хабаадалсахыень бидэнэр зүбшөөһэн байнабди. Бусад хэдэ хэдэн һалбаринуудай талаар харилсаа холбоо үргэдхэхэ арга боломжо тухай зүбшэл хэхэ талаар бидэнэр үгэеэ ойлголсообди. Арктическа эрхэ байдалда хүдөө болон ой модоной ажахы эрхилэлгээр дүй дүршэлөө, научна туйлалтануудаа халан абалсабал туһатай байха гэжэ мэдэрэгдэнэ.

Али алиндаа ашагтай туһатай байхаар бүхы экономическа, худалдаа наймаанай харилсаануудай тогтоогдодог байһаниинь элитэ. Промышленна болон бусад түхеэрэлгэнүүдые, манай индустриин бүтээһэн зүйлнүүдые Советскэ Союзда ехээр захиха арга боломжо тухай Скандинавиин оронуудай ажал хэрэгэй хүнүүдэй һонирходог байһанда эдэ оронуудта ябахадаа, бидэнэр анхарал хандуулһан байгаабди гэжэ хэлэхэ байнаб.

Эдэ оронуудта тус бүридэнь ябахадаа, бидэнэй һонирхоһон, хараһан үзэһэн юумэнүүд тухайгаа тобшохоноор хэлэжэ үгэхыемни зүбшөөгыт.

Манай аяншалга Даниһаа эхилһэн байгаа. Энэ хадаа ехээр хүгжэнги хүдөө ажахытай, илангаяа һү һаалиин мал олоор үсхэбэрилэгдэдэг орон юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ оронной индустри түргэнөөр хүгжэнэ.

Даниин саад гэжэ нэрлэгдэдэг Фюн аралда ошоходоо, маанад угаа ехээр һонирхообди. Хүдөө ажахые эрхилэлгээр Даниин арадай туйлаһан ехэ амжалтануудые бидэнэр эндэ хараха аргатай байгаабди. Угаа hайнаар эдүүрилэгдэһэн полинуудые, ороохото ургамалнуудай тон сэбэр, жэгдэ hайн тарилгануудые бидэнэр хараабди. Тэндэ хүдөө ажахы тон ехээр хүгжэнхэй. Жэшээнь, даниинхид ороохото таряанай гектар бүриһөө 30—40, 50, мүн 60-ниие центнер ороохо таряа хуряажа абадаг.

Минеральна үтэгжүүлгын хэмжээн болон шанар, тэрэшэлэн үрэһэ үргуулжа абалгые hайнаар табиһан ушар ургаса дээшэлүүлгэдэ гол үүргэ дүүргэнэ. Данида бидэнэй хараһан ажахынуудай фермернүүд гектар бүридэ 600-һаа 1200 килограмм хүрэтэр минеральна үтэгжүүлгэ тараадаг байнабди гэжэ хөөрэһэн байха юм.

Даниин, Швециин ажахынууд—бишыхан ажахынууд байһан дээрэһээ эмхидхэлэйнь тухай маягаар маанадта таарахагүй гэжэ абаһаар лэ хэлэхэ байнаб. Зүгөөр минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэлгын, газарай хүрьһэнэй химическа состав шэнжэлэлгын талаар тэдэнэй дүй дүршэл, селекционно болон үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри эмхидхэлгэ—маанадта туһатай дүй дүршэл болоно. Даниинхидай дүй дүршэлтэй манай эрдэмтэдэй, селекционернүүдэй танилсаа һаань hайн байгаал даа. Манай мэргэжэлтэдэй эдэ районуудта ошожо, хүдөө ажахые хүгжөөлгын талаар туһатай юумэнүүдтэй танилсаха тухай Даниин правительствотай бидэнэр үгэеэ ойлголсообди. Тиихэдэ газар тариалан болон мал ажалай талаар манай дүй дүршэлые дамжуулан үгэхөөр бэлэн байһан тухайгаа бидэнэр элирхэйлэн мэдүүлээбди.

Данида мал ажал эрхилэлгэ угаа һонирхолтой. Һү һаалиинь мал hайнууд, ашаг шэмэ ехээр үгэдэг, һүнэйнь тоһолигой 6,95 процент болодог үнеэдые бидэнэр хараабди. Энэ хадаа үзэгдэхэнь бэрхэтэй гэжэ һанахааршье һаа, бодото баримта болонол даа. Гахай үсхэбэрилгээр Данида ехэ амжалтанууд туйлагданхай. Ашаг ехэтэй үүлтэрэй мал бии болгохо талаар даниинхидай дүй дүршэлдэ анхарал хандуулхаар байна. Даниин Далумедахи хүдөө ажахын һургуулида датска улаан үүлтэрэй гурбан гунжа, нэгэ бурүу буха маанадта бэлэг үгөө. Энэ бэлэгэй түлөө, манай арадта иимэ hайн мэдэрэлтэйгээр хандаһанайнь түлөө Даниин хүдөө ажахын соведэй түрүүлэгшэ господин Андересендэ, Далумедахи хүдөө ажахын һургуулиин директор господин Петерсендэ би тиихэдэ баяхалан хүргэһэн байгааб, мүнөө үшөө дахин хүргэнэб.

Маанадта бэлэг үгтэһэн үүлтэртэ малнууд—Даниин һү һаалиин малай эгээн hайн үүлтэртэйнүүдынь болоно. Маанадта бэлэглэгдэһэн буруу бухатай нэгэ эхэтэй буха бидэнэй хараһан выставкэ дээрэ нэгэдэхи шанда хүртөө гэжэ намда тайлбарилжа үгэһэн байха юм. Энэ выставкэ дээрэ Даниин hайн моридые бидэнэр хараабди, гэбэшье Данида, мүн экономическа талаараа хүгжэнги бусад оронуудта хүдөө ажахыда морид хэрэглэгдэхэеэ болижо байна гэжэ би ажаглаһан байнаб.

Газар тариалан эрхилэлгын талаар даниинхидай, тэрэшэлэн шведүүдэй гол «шэдинь» гэхэдэ, газартаа минеральна үтэгжүүлгэ ехээр, шадамараар тараадаг гэжэ би хэлээ һэм. Эдэ оронуудай газар ямаршье тусгаар шэнжэ шанартай бэшэ, харин hайншье бэшэ юм. Тэдэнэртэ ямар нэгэн тусгаар нюусанууд байхагүй.

Хэрбээ танайда минеральна үтэгжүүлгын үгы байгаа һаа, Данида ороохото таряанай ургаса гектарай 9—10 центнер хүрэтэр хорохо байгаа гэжэ Даниин фермернүүдтэ би хэлээб. Энэ ушарые тэдэнэр өөһэдоошье арсанагүй. Ороохото ургамалнуудые тариһан манай полинууд мүнөө дээрээ имагтал дэгүүрнь ниидэн гарадаг шубуудаар үтэгжүүлэгдэдэг гэжэ минии жэшээлэн хэлэхэдэ, манайда ургасын яахадаа доогуур байдагые тэдэнэр ойлгоо. Минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглээд байхадаа, үндэр ургаса абадаг колхоз, совхозуудые, бүхэли районуудые жэшээ болгон бидэнэр дурдаһан байгаабди.

Эдэ бүгэдэ тухай би яахадаа хэлэнэбиб гэхэдэ, хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо, минеральна үтэгжүүлгэ эрид ехээр үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо талаар манай партиин Центральна Комитедэй хараалһан шэглэлэй зүб байһыень Скандинавиин оронуудта аяншалга үшөө дахин эли тодоор гэршэлэн харуулжа үгөө.

Дани химическэ промышленностиин мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдые Америкын Холбоото Штадуудташье худалдадаг юм гэжэ тэндэ ябахадаа бидэнэр мэдээбди гэжэ хэлэхэ зэргэтэйб. Иимэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээжэ үгэхэ тухай манай захилнуудые абаха арга боломжые элирүүлхын тулада зохихо хэлсээнүүдые хэхэ гэжэ бидэнэр үгэеэ ойлголсообди.

Советскэ Союзай захилаар бүтээгдэһэн «Сказочник Андерсен» гэжэ рефрижераторна суднада нэрэ үгэлгын баярай ёһололой Данида болоходонь, бидэнэр тэндэ байлсаабди. Верфьдэ хүдэлмэришэд-судна бүтээгшэдэй коллективтэй хани халуун уулзалга болоо. Советскэ Союзай арадуудта хүдэлмэришэдэй угаа хани халуунаар хандадаг байһыень уулзалгын, тэдэнтэй болоһон хөөрэлдөөнэй үедэ бидэнэр мэдэрһэн байнабди. Совет арадта, совет судна бүтээгшэдтэ амаршалга хүргэхые тэдэнэй нилээд олониинь гуйһан байгаа, энэ захяаень би һаналаа ханангяар дүүргэжэ байнаб.

Даниин һүүлээр бидэнэр Швецидэ хүрөөбди. Энэ хадаа ехээр хүгжэнги индустригай орон юм. Тус орон промышленна талаараа хүгжэхэ ехэ арга боломжотой. Бидэнэр Гетеборгдохи тон томо судна бүтээлгын верфьдэ хүрөөбди, Советскэ Союзда зоруулан, совет болон швед инженернүүдэй проектээр бүтээгдэһэн «Карл Линней» гэжэ рефрижераторна судные уһанда табилгын баярай ёһолол дээрэ байлсаабди. Швециин верфьнүүдтэ бүтээгдэһэн олон суднанууд советскэ загаһа барилгын флодой составта бии юм. Эдэ найдабаритай суднанууд гэжэ совет морягууд үнэншэн этигэдэг болонхой. Эдэ суднанууд далай соогуур hайнаар тамардаг, ашаглахада таарамжатай юм.

Корабльнуудые секци секцеэрнь хабсаргажа, гагнадаг техническэ талаараа нарин hайн аргатай Гетеборгдохи шэнэ верфьтэй бидэнэр танилсаабди. Тэндэ корабльнуудые һүүл талаһаань эхилэн, ябууд дундань секцинүүдые хабсарган гагнана, гидравлическа домкрадуудые хэрэглэнэ, гоёожо хэлэхэдэ, гэдэһэтэй мяхан шэнги тухэлтэй бүхэли корабльнуудые хуурай доргһоо уһа руу түлхин оруулна. Энэ арга ехэ һонирхолтой. Энэ маанадта шэнэшье юумэн бэшэ, тиигэбэшье, манай мэргэжэлтэд иимэ үйлэдбэритэй hайса танилсаад, туһатай юумэнүүдыень бултыень манай судна бүтээлгэдэ хэрэглэхэ зэргэтэй байгаа. Энээн тухай верфьдэ үгэ хэлэхэдээ дурдахадамни тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд совет судна бүтээгшэдтэй дүй дүршэлөө халан абалсахаар бэлэн байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Швецидэ айлшалжа байхадаа, металлургиин заводтоншье ошоо һэмди. Энэ завод дээрэ бидэндэ конвертер харуулһан юм. Хайлуулагдаһан шэрэм кислородоор үлеэхэ үедэ энэ түхеэрэлгэ эрьелдэдэг. Имагтал металлургиин үйлэдбэриин талаар ганиэй дүй дүршэлтэй байнаараа Швеци һонирхолтой орон бэшэ, мүн тусхай булад үйлэдбэридэг hайн хүгжэнги металлургитай орон байһаараа һонирхомоор юм.

Швециин хүдөө ажахы тухай нэгэ хэды үгэ хэлэхэ байнаб. Эндэхи хүдөө ажахы ашаг шэмэ ехээр үгэдэг гэжэ энээнэй урда тээ хэлээ һэм. Манай ошожо хараһан фермэ дээрэ ороохото ургамалнуудай ургаса һүүлшын арбан жэлэй турша соо дундаа зэргээр: намарай шэниисэ—гектарай 41 центнер, ешмээн — 39 центнер абтаһан байна. Шведүүд мүн лэ hайн мал ажалтай, зүгөөр һүнэйнь тоһолиг Даниинхида орходоо бага байха юм. Һүнэйнь тоһолиг тухайлхада 4-һөө 5 процент хүрэдэг.

Һү абаха мал ажалда, эдеэ хоолой промышленностьда хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэ үйлэдбэрилгээр шведүүдэй дүй дүршэл баһал һонирхомоор. Тэндэ «Альфа-лаваль» гэжэ томо концерн бии. Энэ концерн һүнэй консервэнүүдэй заводуудта, мяханай комбинадуудта хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэ бүтээн гаргадаг.

Энэ концерн һүүлэй үедэ һү гашалсагүй болгохо, амһарталха түхеэрэлгэ бүтээгээ. Энэнь ехэ һонирхомоор түхеэрэлгэ юм. Иимэ түхеэрэлгэ дээрэ һү шанаржуулан буйлуулхада бүхы бактеринүүдынь үгы хэгдэжэ, энээнэй аргаар комнато соо байдаг температурын үедэ һүн 30 хоногой турша соо хадагалагдаха болоно. Энэ ушарта һүнэй шанар, тэрэнэй үнгэ, амтаниинь, тэрэшэлэн һүн соо байдаг белок, тоһон болон витаминуудынь үнөөхил хэбээрээ үлэдэг гэнэ. Һү иимэ аргаар буйлуулдаг болоод байхада, һү шэрэхэ, хадагалха хүдэлмэри нилээд сомор болодог шуу. Энэ түхеэрэлгэ ехэл һонирхолтой, ушарынь гэхэдэ, холодильнигүйгөөр комнато соохидо адли дулаан байрада һү хадагалхада нилээд сомор, хямда сэнтэй бшуу. Энэ хэрэг шудалаад, иимэ түхеэрэлгэдэ захил хэхыень, аргатай байбалнь, лицензи худалдажа абахыень би манай гадаадын худалдаа наймаа эрхилдэг организацинууд болон мэргэжэлтэдые гуйгаа һэм.

Хэлэхын дашарамда, энэ концерны генеральна директор господин Сталь гэгшэтэй хөөрэлдэхэдэмни, тэрэ иигэжэ хэлээ һэн: концерн хадаа «Хамра» гэжэ туршалга хэдэг фермэтэй, концерны бүтээн гаргадаг түхеэрэлгэ тэндэ шалгагдадаг, мүн һү үгэдэг мал харууһалха онол аргануудаа туршагдадаг.

Аяншалгын программын ехэ түхаашаруу байһан дээрэһээнь энэ фермэдэ би ошожо шадаагүйб. Энэнь халагламаар. Скандинавида аяншалха үедэ намайе үдэшэлсэжэ ябаһан СССР-эй Хүдөө ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо нүхэр Сидак гэгшые тэрээ руу ошохыень би гуйгаа һэм. Тус фермэ hайн байдалда байна гэжэ тэрэ намда хөөрэжэ үгөө һэн. Фермэ дээрэ һү үгэдэг швед улаан сагаан үүлтэрэй ашаг шэмэ ехэтэй мал тэжээгдэдэг байна. Һүүлшын арбан жэлэй турша соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 5609 килограмм һүн һаагдаа. Һүнэйнь тоһолиг 4,31 процент болоһон байха юм. Забһартайшаг палааха дээрэ дэбдихэргүйгөөр мал байлгажа, үнеэдые уянгүйгөөр харууһалха байра баһал һонирхомоор зохёогдонхой.

Концерны генеральна директор господин Сталь гэгшэ швед улаан сагаан үүлтэрэй буруу буха, хоёр залуу гунжадые бидэндэ бэлэглээ. Энэ бэлэг барюулһанайнь түлөө господин Стальда үшөө дахин баяр баясхалан хүргэхэ байнаб.

Дани ба Швецидэ байхадамнай бидэндэ бэлэглэһэн мал манай оронной үүлтэртэ ажахынуудта хэрэглэгдэхэ юм.

Скандинавиин оронуудаар хэһэн аяншалгамнай Советскэ Союзай хойто зүгэй хүршэ — бидэнтэй хани барисаатай Норвегидэ айлшалалгаар дүүрэһэн байна. Норвеги гээшэмнай багашаг орон, тэндэ 3 миллион хахадһаа бишыха олон хүн зон ажаһуудаг. Хада уулануд, ой модон, далайн эрьеын гарам тохойнууд энэ оронной ехэнхи газарыень эзэлдэг. Бүхы газарайнь ойролцоо 3 процентынь хүдөө ажахыда ашаглагдадаг. Норвегиие гол түлэб уһан далай тэжээдэг гээшэ. Норвегидэ худалдаа наймаанай эгээл томо флот бии, эндэхид загаһа ехээр баридаг, мүн загаһа буйлуулха, хадагалха хэрэг эндэ ехээр хүгжэнхэй.

Норвегиин арад зон хэтын хэтэһээ хойшо манай арадта хани ёһоор хандадаг байна. Дани, Швецидэ эмхидхэгдэһэндэл адляар, манай оронуудай хоорондохи хани харилсаануудые харуулһан түүхэтэ документнүүдэй хамтын выставкэ мүн лэ Норвегидэ нээгдэһэн байгаа. Эдэ документнүүд Норвегитэй тогтоогдоһон хани ёһоной харилсаанаймнай hайн hайхан ёһо заншал тухай үнэншэмөөр, эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Үшөө 600 жэлэй урда тээ Норвеги Новгород хоёрой хоорондо договор баталагдаһан байха. Норвегиин айлшад — Новгородто хүлеэгдэдэг hайн hайхан зон, тиигээд новгородойхид ямаршье һаадгүйгөөр ерэжэ, норвегиинхидтэй худалдаа наймаа хэхэ аргатай гэжэ энэ договор соо онсолон тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Бидэниие тон хани халуунаар угтаһан Ослоһоо гадна, томо ехээрээ Норвегиин хоёрдохи город болохо Берген ошоһон байнабди. Норвеги дээгүүр ниидэжэ ябахадаа, хуурай газар руу ехэ холо хүрэтэр, хэдэн арбаад километртэ шургажа ороһон олон тоото гарам тохойнуудые харахадаа, ехээр һонирхомоор лэ. Норвегиин хада уулануд ой модоор хушагданхай, олохон хада уулануудай шобхо оройнууд дээрэ оройдоо хайладагтүй саһан ялайжа хэбтэдэг.

Бергенэй улад зон болбол хэзээ нэгэтэ Норвегиин ниислэл хото байһан өөрынгөө урданай городые инаглан дурладаг. Городой бүхы шахуу ехэ наһатан, мүн эдир зонуудшье бидэниие газаашаа гаража угтаһан, хани халуунаар амаршалһан байгаа. Бергендэ аяншалхадаа, аквариумда ороһон байгаабди. Тэндэ далайн баялигуудые шэнжэлхэ талаар ехэ хүдэлмэри эрхилэгдэдэг байба. Мүн загаһа худалдадаг далгуурта хүрөө һэмди: тэндэ, сэхэ далайн эрьедэ, далайн баялигууд наймаалагдадаг байба. Шэнэ һургуули барижа байһан хүдэлмэришэдтэй ехэ һонирхолтойгоор уулзаа, хөөрэлдөө һэмди. Тэндэ, Бергендэ, Гитлерэй булимгарагшадтай тулалдаһан дайн байлдаанда унаһан сэрэгшэдэй хүүр дээрэ венокуудые табяа һэмди. Бергендэ аяншалхадаа, тон ехээр сэдьхэлээ ханаһан байнабди.

Норвегидэ аяншалхадаа, гол түлэб минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилдэг томо химическэ комбинадта мүн лэ ошогдоһон байна. Энэ хадаа Норвегиин эгээл томо промышленна предприяти болоно. Советскэ Союз энэ комбинадта зоруулан, Кольско хахад аралһаа апатидуудые эльгээдэг юм. Норвегиинхид советскэ апатидуудай шанарта ехэ үндэр сэгнэлтэ үгэдэг байба.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдһээ гадна, энэ комбинат дээрэ магни үйлэдбэрилэгдэдэг. Магни хадаа машина бүтээлгын, автомобиль бүтээлгын хэдэ хэдэн һалбаринуудта хэрэглэгдэдэг юм. Энэ металл үйлэдбэрилгээр капиталис дэлхэй дээрэ Норвеги хоёрдохи һуури эзэлдэг, дэлхэйн олохон оронуудые иимэ металлаар хангадаг гээшэ.

Норвегиинхид айхабтар ехэ хүсэлэл оролдолго, хүсэ шадал гаргажа, ээһэдынгөө оронной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөжэ шадаһан байха.

Скандинавиин оронуудай хэблэл бидэниие хани ёһоор угтаһан тухай нэгэнтэ бэшэ тэмдэглээ һэн. Тиихэдээ Скандинавиин оронуудта айлшалһан ушар—Советскэ Союзай гадаадын политикын амжалта мүн, совет арадые хойто оронуудай арадуудай хүндэлдэг байһанайнь үшөө нэгэ гэршэ мүн гэжэ онсолон тэмдэглэһэн байха. Энээн тухай бусад олон оронуудай газетэнүүдшье бэшэһэн.

Даниин, Швециин, Норвегиин правительствонууд болон манай хоорондо үргэн олон асуудалнуудаар хэлсээн хэгдээ гэжэ хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ таанад мэдэнэт. Эдэ хэлсээнүүд болон хөөрэлдөөн нюуса далдагүйгөөр хэгдэһэн, hайнаар үнгэрһэн байгаа. Социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо харилсаануудай тогтоогдохын тула эгээл бодото үндэһэ һууринь болохо эбэй ёһоор зэргэ оршон байха ёһо гуримые эдэ оронуудай правительствонууд мэдэрдэг гэжэ энээнэй урда тээ хэлээ һэм.

Швеци элдэб бүлэглэлнүүдтэ орохогүй гэһэн политика баримталдаг. Дани ба Норвеги Хойто-атлантическа бүлэгэй гэшүүд юм. Норвегиин, Даниин хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадтай хөөрэлдэхэдөө, НАТО-до ямараар хандадаг байһанаа бидэ сэхэ руунь мэдүүлһэн, энэ бүлэгтэ хабаадалсахада Даниин, Норвегиин арадуудта ямар ехэ хүндэ дарамта болодог байһые бидэ сэхэ руунь мэдүүлһэн байгаабди. Эдэ оронуудай арадуудай аюулгүй байха эгээл найдамтай эрхэ нүхэсэлынь бэеэ даанхай политика байха һэн гэжэ бидэ сэхэ руунь мэдүүлээбди.

Европодо аюулгүй байдал байгуулха асуудалаар, тэрэ тоодо Германиин асуудал эбэй ёһоор шиидхэхэ асуудалаар, өөһэдынгөө баримталдаг хараа бодолые хэлсээнэй үедэ хэлэжэ үгэһэн байнабди. Германиин эбэй договорой баталагдаагүй байһан үедэл буу зэбсэг хуряаха асуудалай шиидхэгдэхэ ябадалда найдахань, уласхоорондын байдал горитойгоор хубилгаха ябадалда найдахань бэрхэтэй бшуу. Ушарынь гэхэдэ, Европын тэг дунда горитой олон сэрэг, буу зэбсэг суглуулагданхай, харин Баруун Германиин үһөө мэеэгээ абахые хүсэгшэд НАТО-до үшөө ехэ нүлөөтэй болохые хүсэдэг, ядерна буу зэбсэгтэй болохые эрмэлзэдэг ха юм гэжэ бидэнэр мэдүүлээ һэмди.

Хэрбээ тохёолдоһон байдалые бодотоор сэгнэхэ гээ һаа, Германиин хоёр гүрэнүүдэй оршон байһые мэдэрхэ хэрэгтэй, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ эрхэ сүлөөтэй, демилитаризованно город байгуулха замаар дабшан, Баруун Берлин тухай асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэй.

Дэлхэйн бусад районуудтахи байдал тухай һанамжаяа хөөрэлдөөнэй үедэ халан абалсаа һэмди. Кубын агаарай дайда руу нэбтэрэн ородог Америкын сэрэгэйхидэй аашануудые эрид шууд буруушаанабди гэжэ бидэ үшөө дахин мэдүүлээд, өөрынгөө оронной бэеэ даанхай байдалай түлөө, революциинь туйлалтануудта империалистнуудай эзэрхэн добтолхо ябадалда эсэргүүсэн, үнэн зүб тэмсэл хэжэ байдаг Кубын баатарлиг арадые бүримүһэн дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлээбди. Национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө, эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдалай, демократиин түлөө тэмсэжэ байһан Урда Вьетнамай, Лаосой, Конгын, Урда Корейн болон бусад бүхы оронуудай арадуудые Советскэ Союз бүрин дэмжэдэг гэжэ бидэ хэлээ һэмди.

Уласхоорондын бусадшье хэдэ хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байнабди. Эдэ хэлсээнүүдэй үрэ дүнгүүд хамтын коммюнике соо харуулагданхай.

Дани, Швеци, Норвеги ошоһон аяншалгыемнай эб найрамдалай, хани барисаанай аяншалга гэжэ Скандинавиин оронуудай правительствонууд болон олониитэ тон зүбөөр сэгнэнэ. Энэ аяншалга хадаа Скандинавиин оронуудтай Советскэ Союзай байгуулһан hайн hайхан харилсаануудые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ юм гэжэ тэдэнэр сэгнээ. Энэ аяншалга уласхоорондын бүхы байдалда hайн нүлөө үзүүлхэ бай[…] гэжэ тэдэнэр мүн лэ тэмдэглээ.

Ошоһон, ябаһан газартамнай—парламентнүүдтэ, городуудай муниципалитедүүдтэ, предприятинуудта болон фермэнүүдтэ,— Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай гадаадын политика тухай, эб найрамдалай хэрэгтэ энэ политика бүхы дээрэ hайн нүлөө үзүүлнэ гэһэн баримтые мэдэржэ байһан тухай хаа хаанагүй дуулаа һэмди. Нюухагүй байнаб, энээниие дуулажа байхадаа, баярлаа бэлэйбди.

Иимэ сэгнэлтэ хадаа омогорхохо ёһоороо омогорхохо мэдэрэл түрүүлнэ бшуу. Ушарынь гэхэдэ, арадуудай хоорондо эб найрамдалай, хани барисаанай ленинскэ ёһо гуримуудые хүтэлбэри болгодог имагтал манай орон иимэ политикын туг дээрэ үргэжэ ябана ха юм.

Оройдоол табан жэлэй урда тээ зарим политическэ ажал ябуулагшад, США-гай вице-президент байһан Никсон мэтэ ажал ябуулагшад «эбэй ёһоор зэргэ оршон байха» гэһэн үгэнүүдые дуулахадаа, тээлмэрдэжэ байгаад: энэмнай, юрэдөө, юун гээшэб? гэжэ дахин дахин асуудаг байгаа, би энээниие һананаб. Мүнөө эгээл галзуу хархис этэгээдүүдһээ бэшэниинь бултадаа эдэ үгэнүүдые зүбөөр хэлэжэ һурахаһаа гадна, социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо харилсаануудай тогтоогдожо байдаг, тогтоогдохо ёһотой болохо үндэһэ һууринь болоһон эбэй ёһоор зэргэ оршон байха ёһо гуримые мэдэрхэ баатай болонхой.

Имагтал Советскэ Союзай, бүхы социалис оронуудай хүсэ шадалай ехэ болоһоной эсэстэ эбэй ёһоор зэргэ оршон байха ёһо гуримые мэдэрдэг болоһониинь эли ааб даа. Скандинавида аяншалха үедөө Советскэ Союзай гадаадын политикын нүлөөгэй нилээд ехэ болоһондо, манай оронной уласхоорондын нэрэ хүндэ ургаһанда үнэншэн этигэжэ ябахадаа, мүн КПСС-эй XX, XXII съездүүдэй, Советскэ Союзай Коммунис партиин Программын хараалһан манай оронной гадаадын политикын ленинскэ хараа шугамай зүб байһанда шэнэ гэршэ баталамжа абахада ехэ урматай байгдаа.

Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай гадаадын политика, мүн национальна бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын түлөө, эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байһан арадуудые Советскэ Союзай дэмжэдэг ушар ямар үндэрөөр сэгнэгдэнэб гэжэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республикаһаа бусажа ерээд, телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, би иигэжэ хэлээ һэм. Дунда Зүүн зүгэйхидэл мэтэ, Европын хойто зүгтэ Советскэ Союзай hайн хани нар олон.

Үгэ хэлэжэ байхадаа һамбааша[…]лан, Дани, Швеци, Норвеги ерэжэ аяншалхын тулада уриһанайнь түлөө, аяншалгын үедэ бидэниие хани халуунаар угтаһанайнь түлөө эдэ оронуудай правительствонуудта үшөө дахин баяр баясхалан хүргэхэ, эдэ оронуудай арадуудта баяр баясхалан хүргэхэ, мүн Советскэ Союзда hайн hайхан мэдэрэлтэй байһанаа мэдүүлһэн бүхы хүнүүдтэ баяр баясхалан хүргэхэ хүсэлэнтэйб. Скандинавида аяншалһан үдэрнүүдтэмнай Советскэ Союзда хани ёһоной, хүндэлэлгын мэдэрэлээр халин хани халуун бэшэг, телеграммануудые бидэндэ эльгээһэн Даниин, Швециин, Норвегиин эрхэтэдтэ үшөө дахин баяр баясхалан хүргэхэ хүсэлтэйб. Аяншалха үедэмнай бидэниие угтажа абаһан Даниин, Швециин, Норвегиин бүхы хүнүүдые, манай оронтой харилсадаг хани барисаанай бүлгэмүүдэй ажал ябуулагшадые Москвагай газар дээрэһээ үшөө дахин баяр баясхалан хүргэхэ хүсэлтэйб. Даниин, Швециин, Норвегиин арадуудта амгалан тайбанаар, элүүр мэндэ ажаһуухыень хүсэнэбди.

Скандинавиин оронуудта аяншалха үедөө коллективүүдһээ, зарим совет эрхэтэд болон харин гүрэнүүдэй ханинарһаа олон тоото телеграммануудые абаа һэмди. Эдэ телеграммануудта соогоо амжалтатайгаар аяншалжа ерэхыемнай тэдэнэр хүсэһэн байгаа. Һайн hайханиие хүсэһэнэйнь түлөө бүхы совет нүхэдүүдтэ, харин оронуудтахи манай ханинарта халуун баяр баясхалан хүргэхэ байнаб.

Анхаралтайгаар шагнаһанайтнай түлөө баяр хүргэнэб.

ТАНИЛСАГТЫ:

Ц. ЦЭДЭНЖАВ

Уран зохёолшо Цэрэндоржиин Цэдэнжав 1913 ондо Хэнтэйн аймагай Батширээт сомоной Гурбан Хара Уула гэжэ нютагта малшанай бүлэдэ түрэһэн байна.

1932 ондо Улаан-Баатар хотодо багшанарай һургуули дүүргэһэн. 1933 онһоо шүлэг, зохёолнуудые бэшэжэ эхилээ. «Минии нютаг», «Үлгы дээрэшни», «Улаан-Баатар» гэжэ поэмэнүүдые, «Хабарай урин» гэжэ роман, Б. Баасттай хамта «Мандхай сэсэн хатан», «Цогой эдир наһан» гэхэ зэргын пьесэнүүдые бэшэһэн байна.

Унинэй уран зохёолшо, поэт, драматург Цэрэндоржиин Цэдэнжавай уран зохёолой ажалда ехэхэн нүлөө үзүүлһэниинь нэгэтэ бэшэ тэмдэглэгдэдэг юм.

АШАТА ХАРГЫ

Хүн шубуундал
үбсүүгээ сэлиһэн
сагаан үүлэн
Хурын уһа
дотороо тэбэрин,
хүбэндэл бамбайнэ.
Томожохо бүреэ
хабтайн эбхэрһэн
тэрэ үүлэнэй
Торгон хормойнь
шэрэгдэн харлаһаар,
уулын оройе дайрана.
Нахид дээгүүр,
үүлэн доогуур
бүрын ошоһон
Нарихан зурагар
харгы харлан
саашаа үгсэнэ.
Замда мордоһон
зориг хүсэл,
омог ехэтэй
Залуухан хүн
дабаа дабахаа
харгыгаар дабхиба.
Уулые дабажа,
уруудан буугаад,
талада гарахадань,
Урдань баһал
үнөөхил харгынь
зурын саашална.
Харгы бэшэ,
зүргэ гэжэ
баһаба тэрэ хүн.
Харин тэрэнь
талада төөрихэ
аюулһаань абарба.
Хэмгүй ехээр
бороогой орожо,
газарай нэбтэрээш һаа,
Хээрые отолһон
зурагархан харгы
хэбээрээл байба.
Олигүй шабартай
яндан гэжэ
хэды хараабаш һаань,
Ошохо газар руунь
ашата харгы
абаашажал ябаба!
Даруу номгоноор
хүндэ туһалагша
энэ харгы
Дардам hайхан
ерээдүйн заһамал
замда тэрэ хүниие
заатагүй хүргэхэл!

Ш. Нимбуев буряадшалба.
1959 он.

МУУГААР ХҮДЭЛХЭ ШАЛТАГААН БАЙХАГҮЙ

Лекционно пропаганда

«Знани» бүлгэмэй Советскэ районой конференци һаяхан июниин 8-да болобо. Бүхэсоюзна «Знани» бүлгэмэй IV съездын дүнгүүд ба Советскэ районой «Знани» бүлгэмэй гэшүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл, мүн районой «Знани» бүлгэмэй һүүлэй хоёр жэл соо хэһэн хүдэлмэри тухай тоосоон зүбшэн хэлсэгдээ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин, декабриин, мүн февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые арад зондо тайлбарилан ойлгуулха талаар Зүүн-Сибириин технологическа, культурын болон багшанарай институдуудай, мүн комплексно институдай олон эрдэмтэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тиибэшье лекционно пропагандые һайжаруулха талаар Советскэ районой «Знани» бүлгэмэй эмхи, тэрэнэй правлени муугаар хүдэлөө гэжэ үгэ хэлэгшэд шүүмжэлһэн байна. Советскэ районда хэдэн дээдэ һургуулинууд, томо предприятинууд, республиканска олон эмхи зургаанууд, министерствэнүүд оршодог. Тэндэ хэдэн зуугаад эрдэмтэд, багшанар, врачнар, экономистнууд, юристнүүд, журналистнууд, уран зохёолнод, уран зураашад, хүгжэмшэд болон артистнар, арадай ажахын элдэб һалбаринуудай мэргэжэлтэд, партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомолой хүдэлмэрилэгшэд тоологдодог. Тиимэһээ үзэл сурталай хүдэлмэриие тон һайнаар ябуулха дүүрэн арга боломжо бии. Гэбэшье энэ ехэ хүсэн тон мууса хэрэглэгдэдэг.

Дээдэ һургуули дүүргэһэн студент бүхэниие ниитын мэргэжэлдэ һургаха, лекторэй дадалтай болгохо угаа шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд С. Д. Кузичев, Н. С. Кузнецкий, М. Н. Мангадаев болон бусад тэмдэглээ.

Буряадай багшанарай институдта хүдэлдэг «Знани» бүлгэмэй гэшүүд ямаршье түлбэригүйгөөр ниитын мэргэжэлэй арадай университет нээнхэй. Тэрэ университедынь хоёр факультедтэй. Нэгэндэнь түрэлхид, дээдэ мэргэжэлтэй 200 хүн һуража, культура-болбосоролой хүдэлмэри ябуулха эрдэмээ дээшэлүүлнэ. Нүгөө факультедтэнь hайн дураараа студентнэр лекци уншаха дадал мэргэжэлдэ һурадаг, эрдэмээ дээшэлүүлдэг.

Хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэ лекци болохонь гэжэ зарлаад, тэрээндэ гээгдэжэ ерэдэг, заримдаа сэд бэлдэнгүй лекци уншадаг ушарнууд эрид шүүмжэлэгдээ.

Буряадай комплексно институдта хүдэлдэг бүхы эрдэмтэдэй, дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэдэй халахадынь лэ «Знани» бүлгэмэй гэшүүд болонхой. Тэрэ мүртөө тэдэнэй халахадынь лекци уншалгада хабаадалсадаг. Имэрхүү ушар дээдэ болон дунда һургуулинуудта олон байһаар.

«Знани» бүлгэмэй шэнэ правлениие, шалгалтын комиссиие конференци һунгаа. Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, багшанарай институдай багша А. Б. Соктоев Советскэ районой «Знани» бүлгэмэй правлениин президиумэй түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Арадай зарса—
Ажалай баатар

АЯЛГА ЗАЯАГААША

ОЧЕРК

...лын шубууд түрэл газар дай... магтаһан шэнгеэр дуулалдадаг. ...л зүрхэн тэдэнэй аялга тии... ойлгодог бшуу. Юундэб гэхэ... тэдэнэй аялга дуунууд хүнэй ...эл зүрхэндэ ямар нэгэ сэбэр ...ай долгин, сэнгүү һайхан сагай ...эн, газарай хангал амисхал ...р ойлгосотой дүтэ байдаг.

...йно урдамни тиимэ үй түмэн ...удай найр наадан. Теэд би ...алтанхан жэмбүүр аялга хэды ...абашье нэгэл тиимэшэг—уруу ...кан гэшхэлжэ ябанаб. Шубууд ...аргагүй сэдьхэл һанааем сэн... ...хын хойноһоо оролдоно янза... Би нэгэ шэхэндээ тэдэнэй дуу ...оноб, нүгөө шэхэндээ: «ахай, ...и яаха хээхэ болоо гээшэбиб. ...шадални һалаал энэ ажалда ...гаашаба хаб. Колхозой ажал ...эри соо хүнгэн хүндэ ажал ...илгаагүй һэмнай» гэһэн ...лтой абяан үе үе болоод лэ ...хан гэтэр сорьёхыень мэдэрнэб. ...нэ хүндэ ямар харюу үгэлтэй ...эб. Таараһан дадаһан ажалдаа ...саашаа гэжэ зандараа һаамни... ...даа, буруул юумэ болохо ха. ...нь тиигэжэ нэгэтэ харааһан ...Мүнөө юун гэхэбиб. Хэлэһэн ...еэ дабтаһанай хэрэггүй. Сагаа, сахилза хүхэдөө юм гэдэг ...ай. Үгы даа, зохисотой харюу ...рхэ ёһотойб» гэжэ ухаан бо-

долоо зангидажа, нэгэл татадаһа зангилааеынь тайлаха гэжэ бүд бүтүү болошоод ябахадамни, шубууд улам улам шуулалдажа байба: «Ши, ши, поэт һэмнайш!».

Тэдэндэ би: «хэншье бэшэб. Таанадтай ярилдаха сүлөөшьегүйб, ябагтыл даа», гэн үнөөхил асуудалайнгаа харюугай харгы дахан бэдэрнэб. Олон хүнүүдээр хөөрэлдэһэншье байгааб.

Редакцинуудта орожо баһа ярилдааб. Тэндэ иигэжэ намда хэлээ һэн: — Нүхэр, иимэ байдалай тохёолдоходо, алдар сууда гараһан, ажалша бэрхэ зондо хандаха ёһотойш. Жэшээнь, һаалишан, депутат хүн һаа бүри һайн, — гэжэ намда дуулгаба.

Тиигэжэ би анха түрүүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Бавасан Бальжиновна Ленхобоеватай уулзаха арга олоо һанби.

Энэ хүнтээ уулзахаяа Доодо Ивалга һуурин тээшэ ошожо ябахадаа үнөөхил шубуудай «ёохорые» һэтэлэн, нэгэ бодолгото болон, хажуу тээшээ шахээ табисагаан ябаа бэлэйб.

Урдань Бавасан Бальжиновнатай танил бэшэ һэм. Тиибэшье республика соогоо суутай һаалишадай нэгэн юм гэжэ оло дуулаһан, мүн газетэ журналнууд соогуур яһала уншаһан байгааб. «Заатагүйл уулзажа, хөөрэлдэхэ ёһотойб» гэжэ шабшэнэб. Ивалгада тэрэниие нюур шарайгаарнь таниха бэшэ аад, тэрэ багай хүн зонуудһаа һурагшалжа эхилбэб. Тээ урдаханамни хүбүүхэн бии болоодхибо. — Хүбүүн, Бавасан Ленхобоевае таниха гүш? Хаана һуудаг бэ? — гэжэ асуугаадхибаб.

Тэрэмни намда сэхэ харюусангүй: «Бавасан маанарта шэнэ һургуули барюулжа байна. Харана гүш, тэрээ тэндэхэнэ мантайхадажа һуугааша манай һургуули. Мүнөө жэл хэшээлдэ одоошье хожомдохоо болихобди» гэбэ. Энээхэн хүбүүнтэеэ танилсажа орободи. «Урдань энэ дэмнай һургуули үгы, бидэнэр аяар Ивалгын центр руу харгылха баатай бологшо һэмди. Заримдаа машина хүртэхэгүй, морёор гүйлгэлдэхэш; тиигэбэшье хэшээлдээ хожомдохош даа. Мүнөөл юрэдөө тиигэхэгүйбди даа» гэбэ.

Тиигэһээр Бавасан Бальжиновна Ленхобоевагайда хүрэжэ ерэбэбди.

Мэндэ һайнаа хэлсэжэ ехэ дүүргээшьегүй байтараа:

— Та манай депутат гээшэ аабзат,—гэжэрхибэб.

Бавасан абяа гаранагүй. Мүн бишье энэ үедэ алдуугаа гэнтэ мэдэрбэб. Гэр соо гансал 79-тэй эжынь, орон гаран гүйлдэһэн ухибүүд кухни, комнато соохонуур дуугаралдана.

— Та ямар хэрэгээр ябаа һэмта? —гэжэ дуугараад, Бавасан намайе адаглангяар шэртэбэ.

— Магазинай хэрэгээр бэшэ гүт?—гээд асуудалаа дабтаба.

— Үгы даа, үгы, магазинтнай яһала барагаар хүдэлнэ бэшэ аал,—гэбэб.

— Харин һаяханай түхэлжэжэ байгша. Урдань дабһа хилээмэмнай дуталдажал байдаг юм һэн. Мүнөө тиимэ ушар үзэгдэхэеэ болинги, — гэбэ.

— Бани барюулха арга бэдэржэл байгшаб. Нэгэл муухан юумэ бии аад, биранагүйл даа. һаядаа нэгэ аргаа олохол бээзэбди,—гэжэ Бавасан минии сагаан хүбсаһа руу нюдөөрөө шэртэнэ.

— Би танда, — гэжэ тойруулан һагад эхилхэ гэжэ забдан байтарни:

— һургуулиимнай хэрэг бүтэнги. Энэ үглөөнэй Ивалга ошожо, тэрэ һургуулидаа хүгжэмэй таһаг гэхэ юм гү, али филиал гэхэ юм гү — тиимэрхүү юумэ бии болгуулха тухай хэлсэжэ ерээ һэм. Багшалха уладшье эндэ бии. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищи дүүргэһэн Базаров Дашамнай багшалха бээзэ. Клубаа баһа даалсаха. Байза, юрэдөө мал тээшээ яараха болобободи. Үдэшын һаали эхилхэнь гээшэ гү, 17 үнеэ һааха гээшэшни баһал гайтай юм даа. һаалимнай үшөө оньһожоруулагдаагүй—гэбэ.

— Үнеэн бүриһөө хэды литр һүн һаагданаб? — гээд шара няалта болоноб.

— һааха нормоёо һаагшабди. Теэд үнеэднай нэгэ доро тугаллададаг бэшэ, эртэ орой болодог. Саг сагтаа гэгшэ бэлэй гү... Таба һарынгаа—дүнгөөр бидэн булта абаһан уялгаяа дүүргэнхэйбди. Би 17 үнеэдһээ толгой бүриин 1000 литр һү һаагаа һэм. Сэхыень хэлэхэдэ, бидэнэр 7 һаалишадбди, булта ана мана ябагшабди. Гомбоева Бимбамнай эгээл түрүүлжэ ябагша. Манай бригада бэшэн соогоо эрхим нэрэтэй юм аабза. Нёдондо бидэ сезон соогоо нэгэ хүн бүридөө 17—17 һаамхай үнеэдые даажа абаа һэмди. Туд тудтаа 2400—2500 литр һү һааха гэһэн социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргээ юумэбди.

— Танаймнай фермэ коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй бэлэй гү?

— Үшөөл дипломоо абаагүйлди даа.

— Бултадаа аб адли, ана мана ябана бэшэ аалта?

— Тиимэншье тиимэ... Маанадыеш гагановска гээд нэрлээ һаа дүтэрхы ошохо бээзэ, — гээд Бавасан энеэбхилнэ. — Урдань юун агша һэм. Түлеэ уһаяа асархаш өөрөө. Ажахын тоосоон гэлдээд, даажа абаһан үнеэдтээ үбһыень, сабшалсахаш, тэрэнээ өөрөө шахуу зөөжэ, газаагаа асархаш, аргал шэбхэеэ бүхэли үдэр соогоо хүрзэдэхэш; хура бороон, саһа бурдаһан болог даа—малшадай ажал мянган тээшээ хубааршаха; улам хүндэрхэ, улам гасаархаха, — хайшаа ошохобши үбдэһэнш, ядаһаншье ябахамаагүй. Даажал абаһан хойноо харууһалжа ябаһан малаа ядааб гээд, ямар хүн дээрэ хаяад гэр руугаа талиихабши даа, юрэдөө малшан бүхэндэ таатай зохид эрхэ байдал олгогдохо ёһотой гэжэ һанагшаб,—гэбэ.

«Малшан шэнги ажал хүдэлмэридөө, абаһан уялгаяа нарин нягтаар хандадаг хүдэлмэришэн колхозой гү, али совхозой ажахыда урдань үгы тооной байгаа бшуу. Энэ арадай зарса Бавасан гэдэгнай үнэхөөр сэдьхэлээ хандуулан хүдэлдэг юм байна даа», — гэжэ бодобоб.

Бавасанай туха туйгүй хэлэжэрхиһэн юумэнүүдые би ухаандаа багтаан абажа зарим заримуудыень блокнот соогоо тэмдэглэжэ үрдибэб. Тэрэ ехэл болохотой, үнэтэй сэнтэй юумэнүүдые намда дуулгаа.

— Танайхин арбаад жэл баһал малда ябажа байна гү? Минии үетэн лэ ха юм даа. Дайнай үеэр нам шэнги баһа уншэрһэн, багаһаа хара хүдэлмэридэ ороһон. Тиихэ үедэшни харал хүдэлмэри һэмнай даа. Тиигэһээр зали забдагүйгөөр ажаллажа ябаа юм байна, — гэжэ бэйжэ Бавасан намда хэлэнэ. Тэрэниинь дабтан зүбшөөнэб.

— Байра байдал аргашьегүй тулюур муу байһан юм даа. Бидэнэр мүнөө өөһэдөө түлихэ түлеэгээ асаруулдаг, хюрөөдүүлдэг, хорёо соохи аргалаа ондоо хүнүүдээр гаргуулдаг, һаалияа хараад лэ ябадаг болонхойбди. Кинотеатрта ошожо сэдьхэлээ сэлмээдэг, зун бүри аршаанда ошодог гээшэбди. Та поэт хүн хадаа хёрхо ёһотойт. Эдэ бүгэдые тухайлнал ха юмта даа. Гэбэшье анханда сэсэг-мэсэг, шубуу шонхорые магтад гээд лэ ябахаяа оролдодог һэмнайт.

Маанадай ажал хүдэлмэриие ехэ хэрэгшээгүй, заримдаа: «эдэ һаалишад ямар тиимэ уран нарин һанал бодол үгэхэ һэм даа», — гээд Кавказ, Крымэй орьёлнууд, уһа саһан, шубууд, болжуухайнууд тухай шүлэгүүдые бэшэгшэ һэмнайт — гэбэ Бавасан.

Би абяа аниргүй болошоод һуугаа һэм.

Би үнөөхил шубуудайнгаа егто наадан, енгүү зугаа доро, бүришье ехэ бодолгото болон Улаан-Үдэеэ бусажа ябаа һэм.

С. АНГАБАЕВ.

...ОЛОНИИТЫН ХАБААДАЛГАТАЙГААР

ПАРТИИНО-ГҮРЭНЭЙ ХИНАЛТЫН РАЙОННО КОМИТЕДТЭ:

Минии мастераар хүдэлдэг ...едолой участогта ээрэһэн ...таһан дуталдажа, ажалнай ...заатажа байна. «Росглав...вабсбыт» 1963 ондо манай фабрикада хэрэгтэй иимэ утаанай фонд үгөөгүй байшоо... Хэмжээ абалсажа, туһалхыенай гүйнаб.

Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха постын гэшүүн

В. МЕДВЕДЕВА.

ПАРТИИНО-ГҮРЭНЭЙ ХИНАЛТЫН РАЙОННО КОМИТЕДТЭ:

Дээдэ Онгостойн хирпиисын заводһоо тон муу шанартай (40 процентнь эбдэршэһэн) хирпиисэ эльгээгдэнэ. Энээн дээрэһээ боложо фабрикымнай үйлэдбэриин корпусой барилга зогсонтохо болонхой. Хэмжээ абалсыт...

Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха группын гэшүүн

Н. БЕЛОУСОВА.

...лаан-Үдын трикотажна фабрикын ...лмэришэдэй мэдээсэлнүүдһээ хэ...н мүрнүүд дурдагдаба. Теэд эдэ ...үүднай ажалша зоной һанаа бо...е элеэр харуулжа үгэнэ бэшэ ...өөрынгөө аша туһада бэшэ, ха...олоной ажал хэрэг тухай эдэ нү...ай бодолгото болжо, оролдожо ...а ха юм.

...артийно-гүрэнэй хиналтада ту...а бүлэг тус фабрикада үнгэрһэн ...й апрелиин һүүл багаар эмхид...эһэн байгаа. Бүлэгтэ 3 комму...нууд, 3 партийна бэшэ хүдэл...шэд, 1 комсомол басаган оролсоо ...Түрүүлэгшээр хүбсаһа химическээр сэбэрлэдэг, будадаг участогай ...лмэрилэгшэ партиин гэшүүн Ва...ина Тимофеевна Белых һунгагдаа ...й.

—Ажаллажа эхилһээр жэлһээ үлүүтэйхэн боложо байнабди. Түрүүшээр ядарагдаа гээшэ. Ямар асуудал хайшан гээд шиидхэхэеэ мэдэхэгүй байгаа гээшэбди. Гайхалтайшье бэшэ юм бээзэ. Маанадта хадаа шэнэ хэрэг байгаа ха юм,—гээд Валентина Тимофеевна бүлэгэйнгөө хүдэлмэри тухай хөөрэхэ зуураа дарууханаар хэлээ һэн.

Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгэй хүдэлмэритэй танилсахада, нэн түрүүндэ өөрынгөө ажал түсэблэлгэнь анхарал татана. Квартал бүхэндэ түсэб табигдадаг. Теэд гол асуудалнуудаа оложо шадана.

Байгуулагдаһан сасуугаа май—июль һарануудта бүлэгэй гэшүүд фабрика дээрээ кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ, үйлэдбэриин корпусой барилгада, түүхэй эд гаргашалгада һаналаа табиһан байгаа. Эдэ асуудалнууд тэрэ үеын эрхэ байдалда фабрика дээрэ шухала болоһон юм. Шалгажа үзэхэдэнь, олохон дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, оёдол-ээрэлгын участогта март, апрель һарануудта һурагшадаар абтаһан 8 хүдэлмэришэд шэнэ мэргэжэлээ һайнаар шудалжа, түсэбтэ даабаряа дүүргэдэг болобошье, үшөө разрядгүй, бэеэ даажа ажаллажа эхилээдүй байба. Бүлэгэй гэшүүн Р. Акулич энээн тухай фабрикын администрацида, партийна организацида мэдүүлбэ. Тусхай комисси байгуулагдажа, һуралсалаа дүүргэһэн хүдэлмэришэдтэ 3-дахи разрядай мэргэжэл олгоод, тэдэнь бэеэ даагаад хүдэлжэ эхилбэ.

Гэбэшье участогай хүтэлбэрилэгшэд залуу хүдэлмэришэдые нэгэ ажалһаа ондоо ажалда, нэгэ станогһоо ондоо станогто табижа, тэдэнэртэ үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ арга олгоногүй. Иимэ тааралхагүй ааша тухайнь нүхэр Акулич мэдээд, энээнээ дабтахагүйн тулада участогай хүтэлбэрилэгшэдэй урда шанга эрилтэ табижа, тэрэнээ дүүргүүлээ. Партийно-гүрэнэй хиналтын түлөөлэгшын эрилтые партийна организаци дэмжэһэн байгаа.

Фабрика дээрэ үйлэдбэриин шэнэ корпус баригдажа байһан юм. Тэрэнэй ашаглалгада үгтэхэдэ хүдэлмэришэдэй хүдэлхэ таатай зохид эрхэ байдал хангагдаха, үйлэдбэриинь талмай үргэдхэгдэжэ, шэнэ түхеэрэлгэ, машинануудые тодхохо арга олдохо болоно. Тиигэжэ үйлэдбэриинь хэмжээншье нилээд үргэдхэгдэхэ зэргэтэй. Тиимэһээ хиналтын бүлэг энэ барилгаар ходоо һонирхожо, анхаралаа табижа байдаг. Энэ хэрэг нүхэр Н. Белоусовада даалгагданхай.

Үнгэрһэн үедэ бүлэг, постнуудай хэһэн бүхы ажалынь бидэ эндэ тоолохо гэнэ бэшэбди, тооложо сагаа барһанай хэрэгшьегүй.

—Манай хинагшад туһалхал байха,—гэжэ фабрикын партийно-гүрэнэй хиналтын бүлэгэй, постнуудай гэшүүд тухай эндэ дэмы бэшэ хэлсэдэг болонхой. Энэньшье зүйтэй.

Гэхэтэй хамта тус бүлэгэй хүдэлмэридэ бии байһан зарим дутагдалнуудые обёоронгүй гарахын аргагүй. Байгуулагдаһаарнь жэлһээ үлүү саг үнгэрбэ. Теэд зарим гэшүүдынь, участогуудаархи зарим постнууд хиналтын хүдэлмэридэ һулаар хабаадуулагдана, өөһэдөө үүсхэл гарганагүй, захяа заабари хүлеэгээд һуудаг заншалтай. һүүлэй үедэ ажалаа түсэблэхээ болишоһониинь гэмшэлтэй. Байгша оной 2-дохи кварталда түсэбгүйгөөр хүдэлһэн байна.

Үйлэдбэриин шухала асуудалнуудта хамаархадаг болобошье, үшөөл урдань орожо шаданагүй гээшэ ха. Жэшээлхэдэ, жэлэй туршада үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдаһан эмхидхэлэй, техническэ хэмжээ ябуулгануудай дүүргэлтэ, ниитын харалгын үедэ хүдэлмэришэдэй оруулһан уралан нарижуулгын дурадхалнуудай хуби заяан фабрикын хүдэлмэришэдые нилээд һонирхуулдаг шуу. Эдэ асуудалнуудаар партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгэй, постнуудай саг сагтаа һонирхожо, шалгажа, хүдэлмэришэдтөө дуулгажа байбалнь, ехэл һайшаагдаха һэн.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

Үдэшын һургуули

Г. ЧИМИТОВ

Үдэр үнгэржэ,
Үдэшэ болоходо,
Хэхэ юумэтэйш һаа,
Хэшээлдээ сугларнад.
Үбгэд, хүгшэдш бии.
Үхид залуушуулш бии.
Хүндэтэ һуурида
Кукурузашад һууна,
Таряашадгүйгөөр
Таарахагүй ха юм даа.
Саахарай свёклошод
Саарһаа дэлгээнхэй.
Юрэдөөл удхатай
Юумэ бэшэнэ.
Манай түрүү
Малшад гээгдээгүй.
Ойлгохо, мэдэхэ зүйл
Олон байгаал ха.
Агрозоохимһургуули
Айхабтар һайн һургуули
Зэлэ татаһан
Зэргэлээ һууритай.
Тэгшэ жэгдэ
Тэбхэр столтой,
Ханада хадаатай
Хара самбартай
Һургуулиин класс соо
Һуухадам гэнтэ

Аяар гушаад он
Аргагүй һанагдаа.
Ехэ наһатанда
Эрдэм олгохо
Үндэр һайхан
Үүргэтэй хэшээл һэн.
Түрүүшын үгэнүүдые
Түдэгэсэн холбоод,
Түрбэлгүй баясадаг
Түүхэтэ үе һэн.
Харин мүнөөмнай
Хамаг хүнүүдэй
Эрдэм мэдэсээ
Элитээр дээшэлүүлхэ
Ажалдаа онол
Арга олохо,
Шэдитэ химиие
Шэхэдэхэ һургуули,
Шэнэ юумые
Шэнжэлхэ һургуули.
Ажа үйлэдбэреэ
Ашагтайгаар хүгжөөхэ
Адууһа малаа
Арьбанаар үсхөөхэ
Арюун зорилготой
Арадай һургуули,
Холо хараатай
Коммунис һургуули.
Үдэр үнгэржэ,

Үдэшэ болоходо,
Хэхэ юумэтэйш һаа
Хэшээлдээ сугларнабди.
Үбгэд, хүгшэдш бии.
Үхид залуушуулш бии.
Хүндэтэ һуурида
Кукурузашад һууна.
Хүхэрэн ногоорон
Кукурузань харагдана.
Шугы шэнгеэр
Шууяхань дуулдана.
Саахарай свёклошод
Саарһаа дэлгээнхэй.
Тонно тонноор
Тооень гаргана.
Амжалта тээшээ
Арюун зам татана.
Малшадшье эндэ
Маһагар омогууд.
Химиин туйлаһан
Хямда аад, шанартай
Элдэб тэжээл
Эдюулээд малдаа,
Ашаг шэмынь
Ашагүй дээшэлүүлхэ
...хаа абахадаа
...рмашангүй яалай.
Агрозоохимһургуули
Айхабтар һайн һургуули.

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭГШЭД

...Республикын олохон районуудтахи хонидой ноохоной шанар мүнөө болотор үшөөл хүсэд шэнжэлэн шалгагдаадүй байһаар.

Ивалгын туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэд энэ асуудалаар һүүлэй үедэ зарим тэды ажал хэжэ эхилээ. Туршалгын станциин хонин ажахы шэнжэлхэ таһагые даагша Г. И. Тарнуев, научна хүдэлмэрилэгшэд Г. И. Эрдыниев, З. Г. Зыкова гэгшэд научна зохёолнуудые бэшэжэ эхилээ.

һүүлэй хоёр жэл соо станциин хүдэлмэрилэгшэд хонидой ноохоной шанар һайжаруулха зорилгоор хони хурьган бүхэниие номерлон тэмдэглэдэг, хусануул болон эхэ хонидые түүбэрилэн илгадаг, ноохо, мяха багаар үгэдэг хонидые илгажа, гүрэндэ тушаадаг болоһон байна. Хонидой харууһа, эдеэлүүлгые һайжаруулха асуудалда гол анхарал табигдана.

Дурсагдаһан хэмжээнүүдэй хэгдэһэнэй ашаар, хонидой ноохоной шанар нилээд һайжаржа байна.

Научна хүдэлмэрилэгшэ Зинаида Поликарповна Зыкова туршалгын хүдэлмэринүүдые хэжэ дүүргэхэдээ «Буряадай АССР-эй нарин ноохото хонидой ноохонойнь шанар тодорхойлго» гэһэн асуудалаар научна зохёол бэшэхэ хүсэлтэй. Нүхэр Зыкова туршалга хэжэ байһан отарануудтахи хонидой ноохоной хайшалагдаха үедэ хонин бүхэнэй ноохоной гараса, шанарыень шалгана. Энэ ажалдань станциин техник Тамара Цыденжапова туһалалсадаг. Хонидой ноохоной шанар шэнжэлэн тодорхойлхо, саашадань улам һайжаруулха хүдэлмэриие Ивалгын туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэдһөө гадна, Буряадай хүдөө ажахын институдай научна хүдэлмэрилэгшэ доцент Радна Пирнаевич Пилданов, республикын гүрэнэй үүлтэртэ малай станциин зоотехнигүүд эрхилэлсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зинаида Зыкова ноохоной шанар шалгажа байна.

И. БАЛЬДИРОВ, фотонь авторай.

„ОРХИГДОШООЛДИ, ТУҺАЛЫТ"

...Ажалшадай культурна болон ...ажһуудалай эрилтые гүйсэд һай...р хангахын тула айхабтар ехэ ...олгын гаргагдажа байһаниинь ...ээжэ. Бүхэли тосхон, һуури...удһаа байтагай холын фермэ, ...рэ бүхэндэ анхарал табигдажа, ...шэ автолавка, ажаһуудалай хэ...лэмжэ хантаха машина ошодог, ...агшад, соёлшодшье ходо хар...дааг болоһон байгша. Энэмнай ...лэ ехэ удха шанартай хаям...

...Гэбэшье манай заха холын За...минай аймагай колхоздо ошожо ...бал, гайхахат. Эндэмнай жа...д үрхэтэ айл ажаһуудаг (яһала дундуур хэмжээнэй тосхон гээшэ ааб даа). Теэд алишье айлда орожо үзөө һаа, радиогой абяа гарахые дуулахагүйт, клубта киношье харахагүйт. Элидхэл, лекци гээшэмнайшье хэдэн заянай мартагдаһан хэрэг. Иигэжэ «сэдьхэлэй тэжээлһээ гаранхайбди». Иимэ байхадань залуушуулһаа байтагай үбгэд, хүгшэдшье гайхалсадаг болонхой.

Ажаһуудалай эрилтэ баһал муугаар хангагдана. Аргалуулха гэбэл, эмнэлгын пункт байхагүй. Энэмнай хоёр-гурбан жэлэй урда тээ огто хаагдашоо юм.

Тон яаралтай ушарай тохёолдобол, хонходохо телефоншье үгы. Ушар тиимэһээ улаа нэхэжэ орохо, үнэтэ хайран сагаа дэмы хооһоор хосороохо ябадалшье али олон үзэгдэдэг.

Магазинда ороходо, абаһаар лэ хэрэглэгдэхэ эд бараан ходоодоол таһалдажа байдаг. Энээнэй ушар шалтагаан элирүүлхын тула сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Галсановта хандахада, «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэһэншүүгээр: «Хамаг хэрэглэһэн юумытнай хайшан гээд асархабибди. Харгымнай муу хаям»,—гээд бэеэ сагаалха. һайнаар оролдоод байбал, харгыдашье ехээр һаатаһаниинь мэдэгдэнэгүй. Юрэдөө харгын мууе урдаа барьяад лэ, хүн зоной эрилтые ёһоор хангахагүй гэһэн ушар хаана байгаа юм.

Харгымнайшье, сэхыень хэлэхэдэ, балай һайн бэшэ юм ааб даа. Шулуутын голоор зам гаргаха тухай яһалашье шууяан гараа бэлэй. Энээн тухай аймагай Соведэй гүйсэдкомдо апрель, май соошье бэшээд үзөөбди. Теэд бүтэһэн юумэ алга.

Юрэдөө иигэжэ алишье талаараа «хэндэшье хэрэггүй» тооной орхигдошоһон байхадаа хэниие зэмэлэлтэйб? Эндэ нэн түрүүн лэ манай Дүтэлүүрэй сомоной Совет, тэрээнэй түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Д. Дулмаев, колхозой правлени (нүхэр Б. Б. Цыбиков), парткомой секретарь нүхэр Д. Д. Очиров гэгшэд зэмэтэй байна. Тохёолдоһон эрхэ байдалые эдэнэр тон һайнаар мэдэжэ байбашье, мүнөө хүрэтэр ямаршье хэмжээ бэелүүлхын тула һанаалнашьегүй.

Иимэ дулии балай байдалда ороод байхадаа: «орхигдошоолди, туһалыт. Хүдэлхэеэ болиһон хүжүүн ноёдымнай һууриһаань хүдэлгыт» гэжэ аймагай Соведэй гүйсэдкомдо болон культурно-ажаһуудалай эрилтэ хангаха бусад бүхы эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ хандана6ди.

Б. ОЧИРОВ. Д. НИМАЕВ, Д. ЦЫРЕНОВ, Р-Б. ГАРМАЕВ, С. Д. ДАШЕЕВ

болон бусад, Захааминай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой гэшүүд.

Редакцида ерэһэн бэшэг

...ССР-эй Науканаудай академи дэлхэй дээрэхи түрүүшын ...электростанциин ашаг...ла үгтэһөөр арбан жэл үнгэ... Зураг дээрэ: радиоактивна ...шандаруухаа хүниие найдам...ар хамгаалдаг герметическэ ...юм. Энэ костюм үмдөөд реак... зал соо хүдэлмэрилжэ боло...

АПН-эй фото.

БЭРХЭ БЭЛИГТЭ МАТЕМАТИГУУДАЙ ҺУРГУУЛИ

Рубцовско 4-дэхи һургуулида математика заадаг тусхай хоёр класс бии. Эдэнь хоюулаа 9-дэхи классууд. Математикада дуратай эдиршүүд бүхы город сооһоо эндэ эдэ суглуулагданхай. Эдэнэр түргэдхэгдэһэн, ехэ программаар һуралсадаг.

Эндэ математикын программаар үгтэһэн 5 час бэшэ, харин неделидэ 8 часай хэшээл хэнэ. Теэд эдэбхитэдтэ энэньшье бага шэнгеэр һанагдадаг.

Үдэшэлэн математикын кабинедэй үүдэндэ үхибүүд олоороо сугларшоод байха. Мүнөө эндэ математикаар хоёр 9-дэхи классуудай хоорондо «урилдаан» болохо. Үүдэнэй дэргэдэ тэрэнэй шалгалта боложо байна. Математикын талаар теоретическэ асуудалда харюу үгэлгэнь—класста орохо зүбшөөл болоно.

Класста ороһон хүн бүхэн «урилдагша» нүхэрһөө асуудал һураха эрхэтэй.

Математикын олимпиада үнгэргэлтэ энэ һургуулида заншал болонхой. Мүнөөшье математикын вечертэ бэлдэжэ байна. Вечер дээрэ элидхэл, мэдээсэлнүүд хэгдэхэ: «Графигуудай геометрическэ хубилалтанууд», «Математика ба медицинэ», «Математика болон хүгжэм» гэхэ мэтэ. Баһа математическа наадануудшье үнгэргэгдэнэ. Математическа кафе нээхэ гэжэ хараалагдаа. Кофе, бутерброд, конфетэ абахын тулада тон орёо, бүхэ бодолго бодохо ёһотой...

һургуулида математика яажа зааха ёһотойб гэһэн һонирхомо, хурса үгэ буляалдаанууд болоно. Эрдэмэй ехэ түб болохо Новосибирскэ академгородоктошье иимэ үгэ буляалдаа шагнаһан байнаб. Союздахи физико-математическа туршалгын дүрбэн һургуулиин нэгэниинь эндэ байдаг. Тэрэшэлэн хадалиг Алтайн ой тайгын бишыхан һургуулидашье иимэ үгэ буляалдаанууд болоно.

Багшанар болон эрдэмтэд математика заалгые эрид шэнэдхэн хубилгаха эрилтэ ажабайдал табина гэһэн нэгэл һанамжатай. Математикын программа, һаяхан академик А. М. Колмогоровой хэлэһэн ёһоор, «ажабайдалтай тааруу байха», харин Киселевой хуушарһан учебнигэй һүүлдэ шэргүүсэлдэхэ ёһогүй».

Багшанар шэнэдхэн хубилгалгын элдэб арга дурадхадаг байна. Тиин Рубцовско 4-дэхи һургуулида зоригтой туршалга хэгдээ.

...—Хоёр тоо:—3 ба 5-е багшань самбар дээрэ бэшээд, класс руугаа эрьен харана. Эдээнэй алиниинь ехэб?

Паарта дээгүүр багашуулай гарнууд үргэгдэбэ.

—Хэлыш даа, Нина... Зүб! Юундэ тиимыень хэн ойлгуулжа үгэхэб?

Гарнууд дахинаа үргэгдэбэ.

Үхибүүд тоонуудые зүб ойлгобо, «икс» гэһэн ойлгомжо хэрэглэжэ шадаа, бэлэхэн уравненинүүдые бодоо.

Хэрбээ иимэ юумын нэгэдэхи класста болоогүй һаань, гайхалгүй байха һэн. Эндэ үхибүүдэй һургуулида орохоһоо эхилжэ алгебра заадаг. Клавдия Трофимова тус классые хүтэлнэ. Энэмнай буурал толгойтой аад, эршэ зориг түгэлдэр, ажалаа ехэ шунал абьяастайгаар дүүргэдэг, 34 жэлдэ багшалжа байһан эхэнэр юм.

—Жэл ерэхэ бүри,—гэжэ Клавдия Трофимова хэлэнэ,—улам хүгжэнги, һайн бэлэдхэлтэй багашуул һургуулида ороно. Гэбэшье 1-дэхи классуудай программаар заахада, тэдэнэй хүгжэлтые һаатуулжархидаг байнабди. Үхибүүдэй нэгэл газартаа байхадань, классай журам һуларлаг. Тэрээнһээ гадна, ухаагаа гүйлгэн бодомжолуулжа һурганагүйбди. Тиимэһээ 5-дахи, 6-дахи классуудта бэрхэшээлтэй болоно. Тиигээд эхин һургуулида олон отличнигууд гарадаг аад, 5-дахи, 6-дахи классуудта успеваемостинь доошолшодог байна.

Нэгэ иимэ жэшээ баримта дээрэһээ энэ багшын ямар үрэ дүн туйлаһыень хаража болохо. һаяхан городой арадай гэгээрэлэй таһаг нэгэдэхи классуудта арифметикээр шалгалта хээ. Тиихэдэнь үхибүүд барандаа шахуу тэрэниие 15—20 минутын туршада бодожорхиһон байна.

Рубцовско багшанар шэнжэлгынгээ хүдэлмэриие гансал математикаар хизаарладаггүй.

Тэрэ математикын 9-дэхи классай литературын хэшээлдэ бүхы юумэнь юрэ бусын байдаг. Пушкинай «Бишыхан трагединүүд» гэһэн темэ баһал өөрсэ байба. һургуулиин программа соонь иимэ темэтэй хэшээл үгы юм. Гэбэшье литературын багша Наталья Скомоспоред бишыхан трагединүүдые шудалангүйгөөр, ородой агууехэ поэдэй үзэл бодолой орёо онсо байһыень үхибүүдтэ мэдүүлхын аргагүй гэжэ тоолоно.

Хэшээлынь юрэ бусаар эхилбэ. Тиин Пушкинай жэшээе дагагшад тухайда һурагшадһаа асууна. Нэгэ һурагша басаган Брюсовэй эстетическэ шүлэг, парти тухай Маяковскиин хүсэтэ бадагуудые уншаад, энэ хоёр автор эдэ шүлэгүүдые бэшэхэдээ Пушкинай ут залгамжалагшад гээшэбди гэжэ өөһэдыгөө тоолоо гээд хэлэнэ. Пушкинай уг баялигай олон янза тухай, поэдэй үзэл бодолой орёо, тэрэнэй гол шэнжэ тухай хөөрэлдөөн болоо. Тиимэһээ «Бишыхан трагединүүд» тухай хөөрэлдөөнэй эхилһэниинышье мэдэгдэнэгүй ха юм.

Багшын һонирхолтой хөөрөөч Моцартын хүгжэмөөр, харуу рыцариин монологиие Журавлевой гүйсэдхэлгөөр нэмээгдэнэ. Эндэнь багшада магнитофон туһална.

һургуулиин директор Вадим Тамарин эдэ туршалгануудыень һайшаан дэмжэдэг. Тэдэнэй олохониинь тэрээнһээ өөрһөөнь эшэ үндэһэ абадаг байна.

һургуулиин директорэй һанамжа, бодолнууд эгээлэй юрын аад, нүлөө ехэтэй: ном заалгын программые ажабайдалай эрилтэнүүдтэ дүтэлүүлэн, зоригтойгоор шэнэдхэн хубилгаха зэргэтэй. Тиихэдээ багшанарай эдэбхи үүсхэлые али болохоор дэмжэхэ, үхибүүдые эдэбхи үүсхэлтэй болгохо, шадахадал ехээр ном уншаха, шэнэ юумэнүүдтэй танилсахынь бодомжолдог байхынь тулада багшанарта забда сүлөө олгохо шухала.

Энэ гайхамшаг һургуулида нэбтэрүүлэгдэһэн бүхы шэнэ юумэнүүдые тооложо барахаар бэшэ. Эндэ 1-дэхи классһаа эхилжэ заагдадаг хари хэлэнэй программа үргэдхэгдэнхэй. Аха классуудта искусствын түүхэ шудална, түрэл хизаар тухайгаа ном судар уншахын тула 10 час үгтэнхэй.

Энэ һургуулида кабинетнэ гурим хэрэглэгдэнэ, элдэб предмедүүдээр хэшээл үнгэргэхын тулада 27 кабинет эмхидхэгдээ.

Марк ЮДАЛЕВИЧ,
уран зохёолшо.
(АПН—«Алтайская правда» газетэ).

ЭДИР ХАЛААН

Соведүүдэй талмай. Тэндэ «Сэрэгэй албанда ошохо хүбүүдэй үдэр» анха түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэбэ. Талмай дээрэ Улаан-Үдын хэдэн хүбүүд суглараа.

Баярай маршын аялга доро залуу хүбүүдэй колонно гаража ерэнэ. Колоннын толгойдо улаан туг бариһан дуу, сагаан самсатай эдиршүүл гараба. Хойноһоонь Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда хабаадагшад. Бултанайнь үбсүүндэ орден, медальнууд яларна. Сэнхир хүхэ тугуудые бариһан спортсменүүд алхалалдана. Тиигэжэ колонно хойно хойноһоо һубарина. Жэгдэхэн алхамаар задарюун бэетэй эдиршүүл талмай дээрэ гараба.

Колонноннууд зэргэ жагсан. үгтэһэн команда доро шэмээгүй зогсоно. Республикын сэрэгэй комиссар полковник Ф. Т. Будажабэ һайндэр нээбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша Д. Ц. Цыремпилондо үгэ үгтэжэ,—армида алба хэлгэ совет эрхэтэн бүхэнэй арюун нангин уялга,—гээд, саашань аха наһатанайнь баатарлиг зам тухай хөөрэжэ үгөө. Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэхые, аханар эгэшэнэрэйнгээ эстафетэ хүндэтэйгөөр абажа ябахые ерээдүйн сэрэгшэдые уряалаа.

Сэрэгэй албанда ошохо хүбүүд—ЛВРЗ-гэй электромашина цехэй хүдэлмэришэн, коммунис ажалай ударник А. Дремов, Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой комсомольско организациин секретарь Г. Данзанов гэгшэд үгэ хэлээ. Тэдэнэр Эхэ оронойнгоо урдахи уялга хүндэтэйгөөр дүүргэхэ гээшэ эрхэтэн бүхэнэй нангин уялга мүн гэжэ онсолон хэлээ.

Шамбай залуу спортсменүүд тэндэһээ ород драмай театр тээшэ шэглэн ошобо. Тэндэ городой партиина, советскэ, комсомольско организануудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар сэрэгэй албанда ошохо хүбүүдэй баярай суглаан боллоо. «Зэбсэгтэ хүсэндэ алба хэлгэ — СССР-эй эрхэтэн бүхэнэй хүндэтэ уялга» гэһэн элидхэл республикын сэрэгэй комиссариадай политическэ таһагай начальник В. Н. Слюсарев хэбэ. Суглаан дээрэ Советскэ Союзай Герой Макаров, Социалис Ажалай Герой Оширов, комсомолой обкомой секретарь Наводкин, дайнда хабаадагша запасай подполковник Пашухаев, партиин горкомой секретарь Серебряков гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Л. АЮШЕЕВА.

★

Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) залуушуулай колонны туг баригшад. Жагсаалда ябаһан залуушуул.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

★

„Армеец“ 13 очкотой

ФУТБОЛ

Уржадар Улаан-Үдын «Армеец» бүлгэмэй футболистнууд ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэбэ. Манай футболистнуудта айлшаар Владивосток городой «Луч» команда ерэһэн. Эдэнэрнай 13 нааданһаа 16 очкотой, түрүүшын һууринуудые эзэлжэ ябана.

Наадан түлэг дундаа. Улаан-Үдын футболистнууд ээлжээ ээлжээгээр талмайн хоёр захаарнь добтолжо, айлшадайнгаа хамгаалагшадые тутшаруулна. Хэдэн удаа гоё һайхан добтолго эмхидхэһэн «Армеец» бүлгэмэйхид тоо нээжэ шадангүй, наадaнайнгаа түрүүшын хахадые түгэсхэнэ... Хоёрдохи хахадай эхилһээр хорёод минутын ябажа байхада айлшадай воротагай дэргэдэ нэгэ иимэ ушар тохёолдоо: «Армеец» бүлгэмэйхидэй сохиһон бүмбэгэ тодожо абаһан айлшадай вратарь тэрэнээ хамгаалагшатаяа наадажа байһаар Улаан-Үдын добтологшодо тэрэнээ буляалгажархёо. Тиигэжэ айлшадай ворота руу оруулагдаһан энэ бүмбэгые, мүрысөөнэй судья тоолоогүй. Ушарынь айлшадай вратарь ялын талмайн дэргэдэ наадажа болохогүй байгаа ха юм. Теэд тэдэнэй наадажа ябахыень хараһан судьянар саг соонь болюулха байгаад, тиимэ юумэ хээгүй байшоо. Саашадаа «Армеец» бүлгэмэйхид шуран түргэн добтолгонуудые яһала олоор эмхидхэнэ. Зүгөөр тоо нээхэнь тиимэшье бэлэн бэшэ байшоо. Айлшадай вратарь хэдышье шангаар сохигдоһон бүмбэгэ шадамар бэрхээр абажа, стадиондо сугларагшадай зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртэнэ. Нэгэ тиимэ добтолгын болоходо, баһал айлшадаймнай вратарь тэрэ бүмбэгэеэ манай добтологшын хүлһөө зүрхэтэйхэнөөр лэ һүрэһэн бэеэрээ шүүрэн абажа, тоо нээлгэһээ командаяа абарна. Энээгээр ээлжээтэ наадан дүүрэжэ, хоёр командынхид уулзалгаяа 0:0 тоотойгоор—нэжээд очко нэмэритэй тараба. Улаан-Үдын «Армеец» мүнөө дээрээ 13 очкотой боложо, дундуурхи һуури эзэлжэ ябана. Удаадахи уулзалга июлиин 12-то үнгэргэгдэхэ. Манайда айлшаар Хабаровскын футболистнууд ерэхэ болонхой. Эдэнэрнай уржадар Шэтын «Забайкалец» командатай наадахадаа, уулзалгаа 0:0 тоотойгоор дүүргээ. Тиигэжэ 18 очкотой болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: айлшадай воротагай үүдэндэ.

Л. ХЛИДУРОВАЙ фото.

„Һайн һайхан табан үдэр“

ОСЛО, июлиин 7. (ТАСС). Н. С. Хрущевой айлшалаң ерэһэнэй һашарамда эбэй ёһоор зэргэ оршон байлга тухай хараа бодол зүб байһанаа дахин гэршэлэгдэжэ, тэрэнэй тала баригшад Норвегидэ улам олон болоно. Зүүн тээхи агууехэ хүршэ гүрэнэй манай орон тушаа һайн сэдьхэлтэй байһанине Норвегиин улад зондо ойлгуулжа, хани барисаанай оршон байдал бии болгохо шадабаритай байһан дээрэһээ, Н. С. Хрущевой айлшалга урагшатай һайн байба гэжэ газетэнүүд тэмдэглэнэ.

«Фрихетен» гэжэ газетэ «Һайн һайхан табан үдэр» гэһэн гаршаг доогуур Советскэ правительствые толгойлогшын Норвегидэ айлшалан ошолгын имагта ашагтай үрэтэй байһан тухай бэшэнэ. Совет айлшадай болон Норвегиин арадай тушаалта, мүн тушаалгүйшье түлөөлэгшэдэй хоорондо бэе бэеэ ойлголсожо, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэһэнине тус газетэ тэмдэглэнэ.

Һайн һанаата айлшалга

ПРАГА, июлиин 7. (ТАСС). Скандинавиин оронуудта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой айлшалан ошолгодо зорюулжа бэшэхэдээ, «Праце» гэжэ газетэ «Хойто зүгтэ халуун дулаан угтамжа болоо» гэжэ таршаглаһан байха юм.

Даниин, Швециин, Норвегиин правительствануудые толгойлогшонортой хамта Н. С. Хрущевой гараа табиһан бүхы документнүүдэй онсо илгаань юу байнаб гэхэдэ, бүхы дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал хангаха бата найдуулга гээшэ тон шанга уласхоорондын хиналтатайгаар бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг дүүрэн хуряалга болоно гэжэ ехээр тэмдэглэһэн байна гээд «Земедельске Новины» гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Скандинави худар Н. С. Хрущевой айлшалан ошолго арадуудай хоорондохи хани барисаа болон эб найрамдал бэхижүүлхэ гэһэн һайн һайхан зорилготой байгаа юм гэнэ.

ХИАЫН СААНАҺАА

Энхэ тайбанаар, эбтэйгээр ажаһууха

ВАРШАВА, июлиин 7. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые эбэй ёһоор зэргэ оршон байха тухай үзэл суртал тараагша гэжэ «Трибуна Люду» газетэ нэрлэһэн байна. Дани, Швеци, Норвегидэ Советскэ правительствые толгойлогшын айлшалан ошолгын дүнгүүдтэ зорюулагдаһан статья соогоо эбэй ёһоор зэргэ оршон байха тухай заршамууд уласхоорондын харилсаануудай эшэ үндэһэн боложо эдэ оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хэлсээ хэһэн тухай 3 мэдүүлгэ соо тэмдэглээ гээд тус газетэ бэшэнэ.

Даниин, Швециин, Норвегиин гүрэн түрын ажал ябуулагшадтай, олон ондоо хүн зонтой уулзахадаа хэһэн хөөрэлдөөнүүд соогоо Н. С. Хрущев совет гүрэнэй политикын үг зорилго болон заршамуудые дэлгээн харуулаа. Советскэ правительствые толгойлогшын хэлэһэн бүхы үгэ хүүрнүүд хэлсээ хэхэ зам дээрэ гарахые уряалһан байха юм гэнэ.

Дундада далай шадарай нютагуудта ядерна зэбсэг байлгахагүй

АЛЖИР, июлиин 6. (ТАСС). Дундада далай шадарай газарые ядерна зэбсэггүй орон нютагууд болгохын түлөө оролдолго гаргаха уласхоорондын конференци Алжирай ниислэлдэ мүнөөдэр хүдэлмэреэ эхилээ. Дундада далайе, дүтэ шадарайнь газарые ядерна зэбсэггүй орон нютаг болгохын түлөө, харин сэрэгэй баазануудые усадхахын, ядерна зэбсэтээр хангагдаһан корабльнуудые Дундада далайһаа гаргахын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудые Дундада далай шадарай оронуудай түлөөлэгшэд—конференцидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ байна.

СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. М. Чхиквадзе түрүүтэй советскэ олониитын бүлэг ажал ябуулагшад конференцидэ хабаадагшадай дунда бии.

Алжирай Арадай Демократическа Республикын президент Ахмед Бен Белла сугларагшадта хандан амаршалгын үгэ хэлээ.

Конференци дүрбэн үдэр соо үргэлжэлхэ.

Перугэй компартиин ЦК-гэй пленум

ЛИМА, июлиин 7. (ТАСС). Июниин һүүл багаар, мүн июлиин эхеэр Перугэй Коммунис партиин Центральна Комитедэй 19 пленум боложо, тэндэ баталан абаһан шиидхэбэри соогоо Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй эб таһалжа хёморол гаргаха үзэл баримталһанине буруушааһан байна. Тус пленум коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөө зарлаха шухала гэжэ мэдүүлбэ.

Хани барисаанай болон нейтралитет баримталха политика

БЛАНТАЙР, июлиин 7. (ТАСС). Африкын тэг дунда оршодог Малави гэжэ бэеэ даанхай гүрэндэ шэнэ гүрэн-түрэ һая тогтоһонтой дашарамдуулан һайндэр боложо үргэлжэлһөөр. Тус ороной томохон хото болохо Блантайрай түбэй стадион дээрэ тэндэ һуудаг зон, мүн правительствын болон хари гүрэнэй делегацинууд үглөөгүүр сугларaa.

Митинг дээрэ энэ һая тогтоһон гүрэнэй түрүүшын премьер-министр Хестингс Банда гэгшэ үгэ хэлэхэдээ, бэеэ даанхай гүрэнтэй болохын түлөө Малавиин хэһэн тэмсэлдэ амжалта туйлагдаа гэжэ тэмдэглэбэ. Зүгөөр, ном бэшэг мэдэхэгүй, ядуу түлюур байдал, элдэб үбшэн тахал гэхэ мэтын олон тоото түбэг бэрхэшээлнүүд бии байһан зангаараа. Гэбэшье, эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ байхабди гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Правительствынгаа гадаадын политика тухай асуудал дурдахадаа, Малави гээшэ бүхы оронуудтай хани барисаа байгуулха, нейтралитет баримталха политика ябуулха юм гэжэ Банда зааба. Тиихэдээ капиталисшье, социалисшье бүхы гүрэнүүдтэй хани барисаатай байхабди гээд Банда дабтаба. Малави хүйтэн дайнда хамаархахагүй политика ябуулдаг байха юм.

Малави гээшэ Африкын гүрэн юм. тэндэхи хуули засаг энээнһээ хойшо африкынхидта хамаатай байха юм гэжэ хэзээ бүхэндэ ойлгодог байгаа һаань, капитал зөөри оруулхая һанаһан хүнүүдтэ Малави һайнаар хандадаг байха гэжэ Банда мэдүүлээ.

ИТАЛИДА АНГИИН ТЭМСЭЛ ХУРСАДАНА

Һүүлшын жэлнүүдтэ Италидахи политическэ байдалай онсо илгаань юуб гэхэдэ, байдалайнгаа муу байһанда дурагүйлэжэ ажалшад болон үргэн хүн зоной хэлэг тэмсэл шанга эршэтэй болонхой. 1964 оной һүүлшын һаранууд соо орон доторой политическэ байдал улам бүри хурсадаһан байдаг.

Оронойнь национальна олзо доход болон хэды һалбаринуудай промышленностиин үйлэдбэри урдахи жэлнүүдтэ орходоо ханигүй удаанаар нэмэдэг болошоо. Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгын доошоо ороһон дээрэһээ эдеэ хоолой зүйлнүүд хари гүрэнүүдһээ асарагдадаг болоо. Энэ жэлэй нэгэдэхи квартал соо худалдаа наймаанай балансын дутагдал үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо гансал энэ талаар хоёр дахин ехэ болонхой. Энээнһээ боложо эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэн пилээд дээшээ гараа. Жэшээлбэл, 1961 онойхитой сасуулбал ажамидаран һуухын тулада шухала болодог юумэнэй үнэ сэн 17,2 процентээр хүндэ болоо. Мүнгэнэй сэн үнэгүй боложо эхилээ.

Бэшэ оронуудта абаашажа өөһэдынгөө продуктнуудые худалдахадань Италиин баяшуулда бэрхэшээлнүүд ушардаг болоо. 1964 оной нэгэдэхи квартал соо хари гүрэнүүдтэй хэһэн худалдаа наймаанай түлбэриин дутагдал үнгэрэгшэ жэлэй тэрэ үеынхидэ орходоо 46,6 процентээр дээшээ болоо. Капиталис конкуренциин ехэ болоһонһоо Италиин монополинууд үйлэдбэридөө техническэ шэнэлэлтэнүүдые хэхэ баатай болоо, теэд тэдэнине ажалша арад зоной хүлһэ салин болон ажамидаралые доошонь болгожо бэелүүлхэ гэжэ һэдэнэд.

Зүгөөр монополис капиталай эдэ һэдэлгэнүүдтэнь эмхидхэлэй хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн, профсоюзууд эрид шангаар дурагүйдэһэн байха юм.

Буржуазна хэблэл, христианско-демократическа партиин хүтэлбэрилэгшэд профсоюзуудта эсэргүү хорото муухай кампани үргэнөөр ябуулна. Тиихэдэ мүнгэнэй үнэгүй боложо байһаниинь, Италиин экономикын бүхы «бэрхэшээлнүүд» хүлһэ салин дээшэнь болгохын түлөө профсоюзудай эмхидхэһэн тэмсэлһээ болоо гэһэншүүгээр хэлэнэд. Ажалшадай хүлһэ салин «зандань байлгаха», бага нууд ба дунда предприятинуудта үгтэдэг гүрэнэй урьһаламжа хороохо эрилтэ монополистнууд табина. «Ами бэеэ, ажалаа хайрлангүй байбал түрэл оронойнгоо байдал һайжаруулха байнат»—гэжэ буржуазин «Тэмпо» журнал хүдэлмэришэниие һургаха һанаатай.

Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ сэхэ добтолжо өөрынгөө зорилгонуудые бэелүүлжэ ядаад, монополис капитал тойруугаар политическэ мэхэ гохо гаргажа эхилээ һэн. Христианско-демократическа парти гансаараа ороноо хүтэлбэрилжэ шадахаяа болёод, бүри 1962 ондо зүүнэй центризм уруу орожо, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй зариманиие—Италиин Социалис партиие (ИСП)—өөрынгөө политикада хабаадуулдаг болоо. Нэгэ зарим шэнэдхэлгэнүүдые хэхэбди гэжэ найдуулаа, 1963 оной һүүлээр тэрэ партиин түлөөлэгшэдые өөрынгөө правительствын гэшүүдүүд болгоһон байгаа. Энэнь ямар зорилготойб гэхэдэ, социалистнуудые коммунистнуудһаа таһалха, тэдэниие бүгэдэ ниитын Италиин ажалай нэгэдэлһээ (ВИКТ-һээ) гаргаха, коммунис партиие гансаардуулжа, хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлые һуладхажа, ажалшадай ангиин тэмсэлые һуладхажа, монополистнуудта гүйсэд эзэрхэхэ аргатай болохо харгы зам гаргажа үгэхэ. Мүн тиигэжэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эб таһалха хүсэлтэйгөөр энэ оной май соо социал-демокрадуудые толгойлогшо Сарагат коммунизмда эсэргүүгээр нэгэдэхыень социалистнуудта дурадхал оруулһан үгэ хэлээ.

Тиигэбэшье хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе политическэ талаарнь һандаргааха һэдэлгэнь бэелүүлэгдэжэ шадагданагүй.

1964 оной январь соо зүүнэй үзэл баримталдаг социалистнуудай байгуулһан пролетариадай нэгэдэлэй шэнэ социалис парти (ИСПИЕ) ВИКТ-дэ батаар түшэглэдэг. Энэ парти һандаргахы ябуулга хэгшэдэй харгые хаадаг. ВИКТ дотор хүдэлмэришэдэй гурбан партиин — ИКП, ИСП, ИСПИЕ-гэй—түлөөлэгшэд хамтадаа нягта холбоотойгоор хүдэлмэрилнэ. ИСП-гэй хүндэтэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэниинь, ВИКТ-ын генеральна секретариин орлогшо Фернандо Санти профсоюзууд нэгэдэлтэй, монополинуудта эсэргүүсэн тэмсэдэг, ажалшадай аша туһые харалсадаг байбал хүсэ ехэтэй болохо гэжэ нэгэнтэ бэшэ онсолон тэмдэглэһэн байха юм. Сарагадай дурадхалые буруушаахадаа, тэрэнэй оролдожо хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе хаха сохиһонһоо хойшо үнгэрһэн 17 жэл социалистнуудые социал-демокрадуудһаа илгаруулхаһаа гадна, мүн баһа «хүдэлмэришэдэй партинуудай үүргэ тухай ондо ондоо үзэл бодол» илгаруулна гэжэ Фернандо Санти хэлээ һэн. Эдэ дурадхалнуудыень ИСП-гэй ЦК-гай майн пленумээр баһа буруушаагдаһан байха юм. Энэ партиин гэшүүдэй дунда хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлтэй байхын түлөө, монополинуудай мэдэлдэ байхаяа, капитализмын туһамарша байхаяа болихо эрмэлзэлгэ үргэнөөр дэлгэржэ байна.

Томо капиталай эзэрхэлгые шангадхаха, ажалшадай аша туһые харангүй, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ эсэргүүсэхэ, коммунистическэ партида эсэргүүсэхэ гэжэ иимэ наринаар бэлдэгдэһэн түсэбэйнгөө буруу һүрэхэдэ монополистнууд улам бүри галзуурна. Найдуулһан шэнэдхэлгэнүүдые хэхэеэ арсаха, хүдэлмэришэдтэ харша политика ябуулдаг болохо эрилтэнүүдые тэдэнэр табина, тиихэдээ элдэбын заналтануудые хэдшье үзэнэ.

Хэрбээ буржуази олониитэ арад зоной талаһаа хэгдэхэ тулалдаанһаа айдаггүй байгаа һаа, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдые нэгэ нэгээрнь алажашье болохо, хатуу хархис байдал тогтоохо, ажалшадай дайлан абаһан демократическа сүлөөнүүдые болюулха байгаа. Харин тэдэнэр 1960 оной июньдэ болоһон ушарые үшөө мартаагүй ха юм. Орон дотор үргэнөөр дэлгэржэ байһан ангиин байдалнуудһаа тэдэнэр айна бшуу.

Хэдэн миллион ажалшад олон неделиин, олон һарын турша соо монополинуудта эсэргүү сухарилтагүй тэмсэл хэнэ. 1964 оной гансал үнгэрэгшэ һаранууд соо портнуудай 30 мянган хүдэлмэришэд, 135 мянган гутал оёгшод, химическэ промышленностиин 200 мянган ажалшад, 450 мянган бүд нэхэгшэд, муниципалитедүүдэй болон коммунальна предприятинуудай 500 мянган алба хаагшад, худалдаа наймаанай 700 мянган хүдэлмэрилэгшэд, 1.400 мянган гүрэнэй тушаалтан забастовконуудые хэһэн байха юм. Хүдөө ажахыда 2 миллион батрагууд болон хахадаар хүдөлдэг тарияашадай тэмсэл июнь соо эхилээ.

Хүдэлмэришэдые ажалһаань гаргахые капиталистнуудай һэдэхэдэнь, тэдэнэр предприятинуудые өөһэдынгөө мэдэлдэ буляан абажа үлэмжэ эршэтэй тэмсэл хэнэ. Лео Икар, Маньядине, Телемекканика болон бусад олон заводуудай хүдэлмэришэд иигэһэн байдаг.

Монополинуудай хүнүүдые дээрэдэхэ политикада эсэргүү тэмсэл ажалшад эршэтэйгээр хэнэ, тиихэдээ салин хүлһэ нэмэхэ, социальна мүнхэлэлгөөр түлбэри хэхэ, профсоюзудай эрхыень ехэ болгохо гэжэ оролдоно. Орон доторой элдэбын шэглэлэй профсоюзуудта хабаатай ажалшад заатагүй нэгэдэжэ забастовко хэдэг боложо байна. Энэ нэгэдэлынь ажалшадай табиһан түрүү эрилтэнүүдтэ үндэһэлэн бэелүүлэгдэнэ.

Ажалша олониитые хүтэлбэрилэгшэ, хүдэлмэришэн ангиин лайшалһан манлайн болохо Италиин коммунис парти оронoй ажалшадай тэмсэлые толгойлно.

Буржуазин толгойлогшод коммунистнуудай партиие ажалшадһаа һалгаажа, хүсыень һуларуулжа шадаагүй, харин партиин нүлөөн, хүсэн ехэ болоно гэжэ бологон ушаралнууд гэршэлжэ үгэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ болоһон парламентын һунгалта энээниие батаар харуулаа. 8 миллион һунгагшад коммунистнуудай түлөө дуугаа үгөө. Тэдэнэр парламентын хоёр палата дотор 25 процентһээ дээшэ һууринуудые эзэлһэн байха юм. 1964 оной май соо Фриули Венеция-Джулия областиин нютагуудтахи эмхиргаануудта болоһон һунгалтануудаа коммунистнуудай нүлөөнэй ехэ болоһые дахин батадхан харуулаа.

Пролетар шахуу пролетар бэшэ үргэн олон хүн зон коммунистнуудай туг доро олоороо орожол байна. Коммунистнууд хадаа өөһэдымнай аша туһые, оронойнгоо аша туһые шууд сэхээр харалсадаг хүнүүд гэжэ олониитэ улам бүри этигэдэг боложо байна бшуу.

Профсоюзуудта, кооперативууд болон бусад олониитын эмхинүүдтэ эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, коммунистнууд өөһэдөө бүри эмхитэй болоод, пролетариадай тэмсэлые саашадань дэбжүүлхэ гэжэ оролдоно.

Монополинуудта эсэргүү тэмсэлдэ Италиин демократическа хүсэнүүдэй холбоо барисаанай бэхижэжэ байһаниинь, шэнэ общество байгуулха талаар социализмын тала баригшадай, мүн уласхоорондын түгшүүриитэ байдалые һуладхалгата, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикада туйлагдаһан амжалтануудИталиин хүдэлмэришэн ангида демократиин, эб найрамдалай болон социализмын түлөө тэмсэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зохисотой арга бии болгожо үгэнэ.

В. КУПРИЯНОВ, (АПН).

ООН-ой дэргэдэхи СССР-эй түлөөлэгшын хэһэн мэдүүлгэ

Конгодохи байдал тухай

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 7. (ТАСС). ООН-ой дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэ Н. Т. Федоренко Конгодохи байдал тухай СССР-эй түлөөлэгшэдэй мэдүүлгэ ООН-ой Генеральна секретарь У Танда барюулба.

Совет правительство хадаа Конгодо боложо байһан ушар байдалай хажуугаар алад гаража шадахагүй юм, тэндэ колонизаторнууд Конгын Республикын бэеэ даанхай, өөрын эрхэтэ түрэндэ харша шэнэ үгэсөөниие үүдхээд байна ха юм гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Колониальна гүрэнүүд дүрбэн жэл соо ООН-ой тугаар халхалан, өөһэдынгөө һүйдхэлэй ябуулганууддые хэжэ байба. Тэдэнэр Конго тушаа ООН-ой шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргүүлээгүй, Патрис Лумумбын шуһа адхаруулжа тэрэнэй туг бузарлаһан байха юм.

Мүнөө үедэ Конгодохи байдал дүрбэн жэлэй саада тээ ООН-ой ябуулганuудаа хэжэ эхилһэн сагайхиһаа дээрэ бэшэ болоод байна гэжэ мэдүүлгэ соо заагдана. Колонизаторнууд өөһэдынгөө үгэ дууласатай туһамаршые табиха һанаатай байһан дээрэһээ, Конгодо болоһон зоболонто ушаралнууд соогуур шоо үзэгдэһэн Катангын зонхилогшо байһан Чомбые тэндэ табиха бодолтой.

Конгодо Чомбын бусажа ерэхэ гээшэ энэ республикын дотоодын байдалда аюул ушаруулхаһаа гадна, мүн Конго тушаа аюулгүйн Соведэй болон ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэринүүдые дүүргэнгүй, дахяад гэдэргэ татаха гэһэн ябадал болохо юм гэжэ мэдүүлгэ соо тэмдэглэнэ.

Совет правительство хадаа Конгодо аюулта байдалай ушараад байһан тухай бүхы гүрэнүүдэй анхарал хандуулха шухала гэжэ тоолоно. Тиигээд империалистнуудай болон тэдэнэй туһамаршадай зүгһөө Конгын Республикын бэеэ даанхай гүрэндэ дахяад добтолхо ябадал болюулха тушаа хэмжээ абахые уряална,—гэжэ тус мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: Скандинавиин оронуудта аяншалга хэһэн тухайгаа Москвагай радио, телевиденеэр нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ (түгэсхэлынь хоёрдохи хуудаһанда); «Амжалта туйлагшад, таанадаа амар шалнабди» гэһэн гаршаг доро республикын Хүндэлэлэй самбарта түрүүшын хахад жэлэй туршада мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха ба гүрэндэ худалдахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүүшүүл бэшэгдээ. С. Климовэй «Нэгэ зариманиинь ажалаа хэнэ, нүгөөдүүлынь хүлеэнэ» гэһэн корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Уншагша хэеэрвээ үргэлжэлүүлнэ»

БУРЯАД ҮНЭН

4 дэхи нюур.
1964 оной июлиин 9.

Американска империалистнуудаар ходо шалгагдажа байдаг Урда Корейдэ политическэ ба экономическа кризис шангадана. Ажабайдал улам муудана, юумын сэн нэмэнэ, промышленна продукциин үйлэдбэри доошолно, хүдөө ажахы һандаран унаха туйлдаа хүрөөд байна. Ажалгүйшүүл үдэрһөө үдэртэ олошорно.

Зураг дээрэ: ажалгүй хүн ямар нэгэн хүдэлмэри олдохо аа гү гэжэ хүлеэнэ.

ЦТАК—ТАСС-ай фото.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00161. Зак. № 699.